

Редактору журналу "Пластовий Шлях"
пл. сен. Володимиру Соханівському

Шановний Друже!
Сподіваємося, що Ви вже поінформовані проте, що пластова станиця Тернопіль видає газету "Цвіт України". Надислаємо Вам перший номер газети.

Будемо раді співпрацювати з редакцією журналу "Пластовий Шлях". Чекаємо на пропозиції і зауваження.

СКОБ!

Мирослав Павловський, станичний

Шановному Другові
Мирославу Павловському
станичному пл. станиці в Тернополі, Україна

Дорогий Друже!
Щирий привіт Вам і всім нашим пластовим друзям і подругам у так прекрасному і зеленому природою Тернополі. Дякую за пропозицію співпраці. Особливо щиро дякую та вітаю за Ваше так гарне, змістовне, цікаве і так дуже потрібне видання газети "Цвіт України". На жаль "Пластовий Шлях" не виходитиме певний час (як довго — не знаю), тому не можу Вам нічого конкретного сказати чи приобіцяти. Вашого листа передаю ГПБ. До Вас ще напишу окремого листа.

СКОБ!

Ваш Володимир Соханівський

ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

Референт видань ГПБ інформує, що це число "Пластового Шляху" буде останнє. Передбачається довша, можливо однорічна перерва для реорганізації пластового видавництва та свіжого опрацювання сутності, форм, якості та частоти видань. Щиро дякую співпрацівникам редколегії, всім дописувачам, а особливо моє щире спасибі Другові Любкові Онишкевичу за його так щедрі і сталі допомоги. Без нього, правдоподібно "Пластовий Шлях" взагалі був би не появлявся.

З вдячністю до Всіх

Ваш Володимир Соханівський

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

<i>В. Соханівський: У 100-ліття української еміграції</i>	1
<i>Світлана Кузьменко: Кленове листя</i>	3
<i>Акт Незалежності України</i>	4
<i>Наказ ГПБ</i>	5
<i>О. Гаврилюк: Слово над могилою Начального Пластуна</i>	6

МИ І НАШ СВІТОГЛЯД

<i>Думки про незмінність пластових ідейних основ</i>	8
<i>Микола Євшан: Національне виховання</i>	11
<i>Ол. Скоп: Інтерв'ю з Євгеном Сверстюком</i>	15

СУЧАСНА УКРАЇНА

<i>Ліда Куліш, Оленка Цехмістер: Наша участь у поході "ДЗВІН — 91"</i>	20
<i>Любомир Онишкевич: Два перевороти - очима очевидця</i>	28
<i>Вовк Сіроманець: Пласт в офіційній пресі України</i>	34
<i>Федір Коник: "Пласт гартує наші сили ..."</i>	35
<i>Федір Коник: Ти гори, гори, наш вогник!</i>	39
<i>Наталія Микитяк: Свято дрогобицьких пластунів</i>	43

ХРОНІКА

<i>Останні думки Слуги Божого Митрополита Шептицького (о. д-р Йосиф Кладочний)</i>	44
<i>Адольф Гладилевич: Син Івана Франка — пластун, воїн і письменник</i>	45
<i>о. д-р Лежигубський: Проповідь з 1891 р.</i>	48
<i>О. Кузьмович: Відбуваються перші всеукраїнські вишкільні пластові табори</i>	52
<i>Поінформований Сіроманець: Стан пластової організації в Україні</i>	55
<i>Г.Ю.: 11-ті збори КУПО</i>	58

ВІДІЙШЛИ НА ВІЧНУ ВАТРУ

<i>Помер д-р Юрій Старосольський — Начальний Пластун</i>	60
<i>В. Соханівський: У світлу пам'ять Василя Палієнка</i>	61

ЛИСТУВАННЯ

<i>Мирослав Павловський: Редактору журналу "Пластовий Шлях"</i>	64
<i>Важливе повідомлення</i>	64

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 3 (96)

Торонто

1991

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIACH

Видає Головна Пластова Булава

Квартальник

Ч. 3 (96)

Редакція:

Mr. W. Sochaniwskyj, 1045 Bloor Street West, Toronto, Ontario
M6H 1M4

Адміністрація:

2199 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6S 1N2
Tel.: (416) 769-7855

Редакційна Колегія:

Володимир Соханівський, Адольф Гладилевич,
Леся Храплива-Щур, Тоня Горохович

З М І С Т

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора, висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції, чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливими.

Річна передплата: \$25.00 ЗСА, або їх рівновартість

Просимо своєчасно повідомляти нас про зміну адреси.
Журнали, які повернуться не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за доплатою одного доляра від посилки.

PLASTOVY SHLIACH — a Ukrainian Magazine

2199 Bloor St. West, Toronto, Ontario, Canada — M6S 1N2

Набрано і надруковано у Видавництві "Новий Шлях"

The New Pathway Publishers Limited
297 College Street, Toronto, Ont. Canada — M5T 1S2

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 3 (96)

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

У 100-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

*"Розійдемося, рознесемо
В степи, в ліси свою недолю,
Повіруєм ще трохи в волю,
А потім жити почнемо
Меж людьми, як люди."*

Т. Шевченко

Оце якраз тепер у багатьох вільних країнах західного вільного світу, особливше у південній і північній Америці, починаємо відзначувати ювілей 100-ЛІТТЯ ЕМІГРАЦІЇ. Напевно будуть про це багато і по різному писати. Для одних важливі будуть причини еміграції, матеріальні недостатки, біднота, недоля. Для інших важливим буде національне переслідування, утиски чи взагалі брак свободи. Ще інші концертуватимуться на духовних і матеріальних здобутках. Всі повище згадані та інші критерії є важливими, цікавими та гідними ширших студій. В цьому місці й часі нас особливше цікавить тема особовости такого типічного тодішнього емігранта, який рішив їхати в далекі, чужі і неznані краї. Нас цікавить його характер, душевна настанова, вдача, примхи, світогляд. Виглядає, що рішитися 100 років тому емігрувати в так мало відомі країни людина мусіла

бути справді відважною, завзятою, бистрою, дуже розумною, холоднокровною, можливо навіть дещо з нахилом до пригодництва або бути в скрайному становищі. Можна бути переконаним, що така людина мусіла мати певну візію, мрію та якісь надії на краще. Можна бути переконаним також, що соціологічні дослідження, історія і література та інші документи напевно дадуть такий типічний образ першого емігранта-піонера. Помимо того, що ми є так чутливий і емоційний народ, що так глибоко і болюче переживав різні розлуки і часті прощання з рідними і рідним краєм то напевно десь знайдуться документи, які матимуть тривку вартість, подаючи позитивні критерії впливу на людину-емігранта, які допомагали йому поборювати часто надзвичайні перешкоди чи труднощі пережити, впустити глибоко свої корені, стати гордо власними ногами на васному твердому ґрунті чужини та залишитися вірним рідному народові. Це ж вони, перші емігранти, дали тривку основу 100-літньому існуванню.

В цьому числі "Пластового Шляху" якраз поміщуємо таке одне прощальне слово нашого духовника на двірці у Львові 100 літ тому. Прощаючи дуже жаліли прощаючих. Ті, що залишалися до певної міри відносилися, можливо, з певним докором до емігруючих, мовляв, ми якось живемо то й вам не дамо пропасти. Але з другої сторони, коли ви таки мусите від'їхати, то будьте такі то й такі, пам'ятайте про родину, плекайте гідно дітей, пам'ятайте про освіту, Церкву, рідну мову, жийте чесно, служіть добрим прикладом та ширіть добрі інформації про знедолену батьківщину тощо. Тож з перспективи ста літ, треба ствердити з рукою на серці, що наші піонери помимо великих і часто непередбачливих труднощів своєю працею, послідовністю, витривалістю і жертвенністю виконали і сповнили свою мету гідно і сумлінно. Висловлюючись символічно, скажімо, про Канаду чи ЗСА, — то треба сказати, що вони своєю поставою, людською гідністю, зарадністю і амбіцією прогресували з емігранта, піонера, степовика, лісоруба до посту губернатора Канади, яким тепер сьогодні є наша людина дост. Р. Гнатишин. В культурному сенсі з заледви грамотних, неграмотних чи півграмотних одиниць у культурних надбаннях ми зросли від однокімнатної суботньої школи і аматорщини до інституцій університетського рівня, до катедр українознавства та завершили публікацією знаменитої Енциклопедії Українознавства, гідною державницької нації і держави. І, як диво, все це завершується тепер вчасно і ефективно та так

потужно служить поміччю рідному народові в Україні, який знеможений довголітнім стражданням чужої окупації, спрагнений волі і самостійності, дрижачою рукою завзято посягає за справжню суверенність і самостійність, бо ми є здібні жити суверенно і самостійно. Це напевно є ділом Провидіння Божого, що після чорнобильської катастрофи в так кризовому часі історії людства так прискорено і переконливо почала розвалюватися та "злослива імперія" і на її місці завершується справжня самостійна Україна. Тому, низький уклін Вам, наші піонери-емігранти!

Володимир Соханівський

Світлана Кузьменко

КЛЕНОВЕ ЛИСТЯ*

На століття перших українських поселенців у Канаді

*Від розпачу, від горя й безнадії
За океан із рідної землі
В країну кленів по далекі мрії
Несли людей відважних кораблі.*

*На цілині, у лісовім безлюдді,
З малим у світ віконечком ясним,
Своїм нащадкам працюватимуть люди
Звели високий і просторий дім.*

*А в ньому вже вікно, а не віконце,
Ввесь світ у ньому видно як біжить.
Кленове листя міниться у сонці,
Кленове листя золотом горить.*

*Хвала вам, українські піонери,
В широкий світ з Канади хай летить.
Хвала вам, переможці диких прерій!
Кленове листя золотом горить.*

* Музику до цього вірша, для одного голосу, а також для мішаного хору, написала композитор з України Уляна Білан.

УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ З НАГОДИ ПРОГОЛОШЕННЯ АКТА НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Виходячі із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною у зв'язку з державним переворотом в СРСР 19-го серпня 1991 року

— продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,

— виходячи з права нації на самовизначення, передбаченого статуту ООН та іншими міжнародно-правовими документами та

— здійснюючи Деклярацію про державний суверенітет України, Верховна Рада урочисто

ПРОГОЛОШУЄ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ та створення самостійної української держави — України.

Територія України є неподільною і недоторканою.

Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.

Цей акт набуває чинності з моменту його схвалення.

Верховна Рада України

24 серпня 1991 року

НАКАЗ ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ БУЛАВИ З НАГОДИ ПРОГОЛОШЕННЯ САМОСТІЙНОСТІ УКРАЇНИ

Пластуни! Пластунки!

З нашої столиці Києва наспіла вістка, що Україна проголосила свою Самостійність. Сповнилася наша мрія, мрія наших батьків, дідів і прадідів. Досягнуто тієї цілі, за яку боролися й умирали кращі сини й дочки України, за яку склав своє життя цілий ряд пластунів і пластунок — героїв.

Український Пласт вітає державних мужів України, які в критичній хвилині не завагалися заризикувати всім, щоб повернути Україні волю. Запевняємо Вас, що Пласт, як уже продовж 80-ти років, завжди стоятиме на службі своєї Батьківщини.

Пластуни! Пластунки!

Доложимо рук, щоб закріпити державність України! Працюймо над собою, щоб усі свої сили, всі свої вміння віддати на користь Самостійної, Соборної Української Держави!

СИЛЬНО! КРАСНО! ОБЕРЕЖНО! БИСТРО!

Дано у Філядельфії, дня 24.08.1991

**пл. сен. Орест Гаврилюк
голова**

**пл. сен. Ігор Король
ген. секретар**

СЛОВО ГОЛОВИ ГПБ НАД МОГИЛОЮ НАЧАЛЬНОГО ПЛАСТУНА

Юрій Старосольський

Жалобна Громадо!

Ми прибули, щоб відпровадити в останню мандрівку пластуна Юрія Старосольського. Я кажу: пластуна, не додаючи жодного з титулів, що їх так багато заслужив Покійний, як пластових, так і світських. Бо коли зважимо, яким пластуном був Юрій Старосольський, то в сяйві його хрустального пластового характеру відступають на дальше місце всі його інші досягнення.

Юрій Старосольський був втіленням ідеалу пластуна. Цілим своїм життям дав нам приклад, як служити Богові й Україні. Сливе нема на світі пластуна чи пластунки, які його не знали б — чи то з юнацьких мандрів по Карпатах, чи з часів воєнного лихолілля, чи коли вже зайняв найвищий і найбільше почесний у Пласті уряд Начального Пластуна.

Начальний Пластун дуже багато доброго дав Пластові. Але здається мені, що найкраще будемо його пам'ятати за три дарунки, що він їх нам залишив. Перший — це його книжка “Велика Гра” про ідею й методу пластування. Другий — це його пісня “Сіріли у Сумерку Півночі Шатра”. А третій — це його зразок пластового провідництва.

Пригадую мою останню зустріч з Начальним Пластуном. Його здоров'я тоді вже було сильно підупало. Але треба було бачити, як заіскрилися його очі, як на обличчі заграла усмішка радості в його голосі, як він уривано промовив: “То Ви ... то Ви є той наш пластовий друг ...” І ще постійно турбувався долею нашого Пласту і розпитував про пластунів. І тільки після того, як два тижні тому пластові організації України, Польщі і Чехо-Словаччини увійшли в Конференцію Українських Пластових Організацій, коли серце Начального Пластуна підказало йому, що в наших гордых пластових лавах стоїть уже відроджений Пласт на Рідних Землях, тільки тоді узнав він свій пластовий обов'язок тут закінченим, щоб відійти на так добре заслужений спочинок.

Прощай, Дорогий Друже! На Твій відхід похилилися в шанобі пластові прапори в Україні, в Австралії, в Аргентині, у Великій Британії, у З'єднаних Штатах Америки, у Канаді, у Німеччині, у Польщі, у Чехо-Словаччині, склонилися чола пластунів і пластунок в усьому світі. Хай буде легкою Твоя остання мандрівка! А коли засядеш на своєму місці при Вічній Ватрі у колі тих, що чекають на Тебе, то позвітуй їм, що під Твоїм проводом ми остали вірними пластовим ідеалам, що зберегли незмінними пластові ідейні основи.

Український Пласт складає глибокі співчуття шановній осиротілій родині Начального Пластуна: його дружині пані Оксані, його дочці панні Ані і його сестрі пл. сен. Уляні Старосольським та всій дальшій і ближчій родині. Хай Ваш біль хоч трішки облегшить Вам свідомість, що у ряді пластових провідників завжди бракуватиме нам Його, що коли будемо гуторити про суть пластування, то дороговказом нам буде Його “Велика Гра”, що кожного разу, як пластунство при ватрі заспіває “Сіріли у Сумерку”, то між нами буде Його незабутня постать.

Нехай пам'ять пластуна Юрія Старосольського живе вічно в серці кожного пластуна і кожної пластунки!

26.10.1991

ДУМКИ ПРО НЕЗМІННІСТЬ ПЛАСТОВИХ ІДЕЙНИХ ОСНОВ

ЦІОПА ПАЛІВ: “Від Пройденого у Майбутнє” (доповідь на 2-их Зборах КУПО), цитуючи з журналу “Джемборе” III/53:

Якщо хтось вимагає від нас міняти чи залишати щось з основних принципів чи методи, то для нас мусить бути ясным, що скавтінг, якщо хоче бути даліше скавтінгом мусить залишитися при своїх власних питоменностях. Кожний, хто не хоче погодитися на якусь із засад чи на методу, яку себе оправдали, між іншими, в таких різних умовах, не має права залишитися в наших русі. Він може відійти і почати навіть свою власну організацію, з побажаннями від нас успіху, але честь не може дозволити йому залишитися в скавтінгу тоді, коли його погляди розбігаються з його ідеєю чи засадами.

ДРОТ, “Сеніорська Ватра”, 3/20, 1961, стор. 13:

... бувають теж інколи “не-пластові” члени Пласту, які думають, що пластова сорочка, штани і пластовий капелюх чи берет — це зміст назви “пластун”. Такі члени беруться до компромісового злагіднювання Пластового закону і наближування його до “життя”. Даремні намагання, бо Пластовий закон є по суті вислідом боротьби культури проти некультурности, ідейности проти безідейности, шляхетности й чесноти проти погані.

ДРОТ, “Звернення до Української Молоді”, 1963:

Великий зв'язок людей однакових змагань до одної цілі, людей з'єднаних свідомою розумною дисципліною не лиш спільним грошовим інтересом є силою, яка відіграє у світі замітну роль, силою, з якою світ рахується. На цю власне єдність є звернені найзавзятіші наступи ворога. Нераз уся вартість навіть неживотної речі полягає в її твердоті, а вона не що інше, лиш цупка злука, сокупність частинок, з яких вона як усе інше складається. Розбийте атом на його складники, а він утратить, віддасть Вам усю свою силу й перестане існувати. Хто чим небудь намагається роз'єднати Вас, цей напевно ворог Пласту, Вашої організації. Пласт є так довго Пластом, доки нема в ньому проявів

роз'єднання, а власне проявів критикоманії, невдоволення без намагання успішно по ідеї поправити це, що дає причину до невдоволення, оскільки невдоволення є оправдане, а не викликане особистими почуваннями, охотою облегчити справедливі вимоги, справжні основи цінности Пласту для створення нового, новітнього громадянства українського народу.

Треба Вам розуміти, що Пласт є вже сіллю в оці як ворогам українського народу так і тим чинникам серед українського громадянства, які в цупкості пластової організованости бачать перепону в користуванні несаможестійністю думання й безкритичности великої кількості громадян. Ті чинники теж організовано, щоб боронити джерел своїх доходів, нераз наслідкуванням пластових метод але зі свободою в моральних вимогах, бо власне Пластовий Закон їм заважає, намагаються якнебудь знеохотити Вас до Пласту, а осліпити Вас кількістю своїх прихильників і багатством своїх засобів. Вам треба бути вибраною моральною елітою молоді українського народу, тим юнацтвом, і старшою молоддю, що перед світом є представництвом його справжньої культури, не збором, масою несвідомої своєї вартости пересічности, такої самої як ця, що в інших народів є погноєм для елементів деморалізації, розгнужданости, розтратности, налогів, суспільного розкладу кожного громадянства. Держіть високо і гордо це окреслення “еліта” й заслуговуйте на нього, не відступайте в нічому від Пластового Закону, із-за якого Пласт стоїть власне окремо від інших організацій молоді, не здаючись чиїмнебудь замітам власне за свою елітарність. Елітою в повному того слова значенні є кожний, що хоче й намагається бути пластуном у цілій своїй поставі. Чия постава суперечить пластовим вимогам, хто душею не вміє бути пластуном, цей не є елітою, лиш пересічним юнаком чи молдцем неокресленої вартости для громадянства.

ОСИП БОЙЧУК, письмо до членів Головної Пластової Ради, 19 05 1963:

Зачнім від того, як було з ПРИЙНЯТТЯМ цих ідейних основ Пласту. Їх ніхто не схвалював такою чи іншою більшістю голосів, ні не дискутував над ними. Їх склав Основоположник Пласту і подав “до вірування” в посібнику “Життя в Пласті”. За 50 років існування Пласту не було випадку, щоб хтось намагався змінити якусь “кому” в цих ідейних основах. Навпаки — ми гордилися цим, що зуміли втримати наші ідейні основи незмінними по мимо воєн,

окупацій і еміграції. На основних Зборах нашої Конференції в 1954 році ми виразно покликалися на них та інкорпоровали їх в статут КУПО. Коли д-р О. Тисовський уважав вказаним — при нагоді другого видання “Життя в Пласті” — достосувати до вимог сучасної літературної мови тексти пластового закону, присяги, гимну й обіту, а при цьому ВІН, АВТОР ЦИХ ТЕКСТІВ, уважав потрібним увести стилістичні поправки чи пояснення, не впроваджуючи ніяких змін у змісті, — то ГПБулава своєю постановою, проголошеною в Пластових Вістях, ввела ці нові тексти в життя, достосовуючи свої правильники до посібника “Життя в Пласті”, але ВЛАСНИМ РІШЕННЯМ не впровадила ніяких змін.

ОСИП БОЙЧУК, лист до Тараса Дурбака, 23 04 1963:

Пласт був заснований на певних ідейних основах, зібраних в пл. законі, присязі і трьох головних обов'язках. КУПО було заложене для втримання ідейної одности крайових організацій на базі тих ідейних основ, і це докладно написано в статуті. На мою думку ЦІ ІДЕЙНІ ОСНОВИ Є НЕДИСКУСІЙНІ І НЕ МОЖУТЬ БУТИ ЗМІНЕНІ ДЕМОКРАТИЧНИМ ГОЛОСУВАННЯМ — байдуже, кваліфікованою чи звичайною більшістю голосів. Якщо ми допустимо можливість одної зміни — хоч би це була тільки інтерпретація одної точки пластового закону, — то цим ми отворимо двері для дальших змін ТОЮ САМОЮ ДОРОГОЮ. Не буде треба довго чекати на пропозицію викинути з пл. присяги вірність Україні, бо ж ми громадяни Америки, чи Канади. І так з ідейних основ Пласту не залишиться нічого. ТИМЧАСОМ ПЛАСТ АБО БУДЕ ТАКИЙ, ЯКИМ ЙОГО ЗАЛОЖЕНО, АБО ПЕРЕСТАНЕ ІСНУВАТИ — З ЧЕСТЮ.

Микола Євшан

НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

У нашій історії дотепер були тільки початки рідної школи, але української школи ще не було. Відомо: нема ніякого загального виховання, виховання ненаціонального, яке могло б в однаковій мірі задовольнити всі національні типи й характери, не порушуючи їх духовної рівноваги та не затираючи їх індивідуальності. Коли англійці, французи, німці, росіяни, поляки говорять про виховання, то, очевидно, мають на думці тільки таке виховання, яке відповідало би вповні їх національним потребам, культивувало їх позитивні національні прикмети та зберігало зміст їх національної психіки, а не убивало його. Отже немає виховання, яке було би щодо змісту спільним для всіх, всяке виховання остаточно сходить на національне виховання. Зміст виховання і його тенденції мусять відповідати конкретним обставинам національного життя, рахуватися з народньою психікою і її проблемами, кристалізувати характер нації та давати напрям її моральному розвитку. І коли ми говоримо про рідну школу, про українське виховання, то повинні собі ясно уявити справу, що в основу всіх наших педагогічних міркувань і цілого педагогічного плану, обчисленого не на роки, а на десятиліття, мусить увійти передовсім і насамперед українська національна ідея, ідея утримання національної волі й українського права як *ultima ratio** нашої школи і виховання взагалі. Ми можемо говорити і думати тільки про українську школу, українську за формою і за змістом. Всяка інша школа, в тому числі з мовою викладання російською, стає для нас безпредметною, бо зтирає, коли не вбиває зовсім, національну психіку та індивідуальність. Сього, думаю, доказувати не треба нікому, кожний, хто перейшов чужу школу, може це потвердити. У ненаціональній школі ми творимо анальфабетів. Навчивши їх читати і писати, ми не даємо їм національного виховання, того живучого слова на ціле життя, не можемо напоїти їх цілющою водою, яка охоронила б їх від чужих впливів, билася б у них живим національним почуттям, будила в них усвідомлення себе як нації.

* Вища ціль (лат.)

Не було в нашій педагогічній праці дійсно педагогічної української думки, яка працювала би системою і проводила наполегливо одну ідею. Кажучи тривіально, наша педагогіка працювала на збут, не маючи на увазі свого ринку, тому працювала для чужого ринку: виховувала і посиляла українських “холопів” на службу чужим культурам, а не могла організувати українську національно-культурну базу, яка притягала би всі інтелектуальні сили.

Стоїмо сьогодні перед пекучою проблемою нового виховання. Не про педагогічний момент йдеться, хоча й він вимагає оновлення чи реформи існуючих галузей шкільництва, а про момент національний, політичний, соціальний.

Час, який переживає наша нація, вимагає чогось більше, ніж реформи: вимагає зовсім нового ґрунту під виховання.

Кожна нація ставить себе в центр, від себе аналізує весь хід і розвиток світової історії. Польки зробили себе “хрестом народів”, росіяни — “народом-месією” і сказали собі, що їх ціла історія не обходить, оскільки не обертається довкола їхніх справ. Ми хотіли показати свою власну “історичну свідомість” і сміялися з тих “екстравагантій націоналізму”. Ясно, що, не хочаючи бути першими, ми стали останніми, зійшли до ролі прихвостнів, не здатних на власну ініціативу.

Але, коли ми дійсно наважилися виконати якусь історичну місію, коли дійсно вирішили стати вільними, мусимо на свою теперішню діяльність глянути з історичної перспективи. Інакше кажучи: українська національна ідея мусить увійти в основу виховання українських поколінь, стати для них новою релігією, увійти в їх кров. Ми всі разом дрібні люди, сіра рівнина без верхів, пісок, що розсувається під ногою наїзника. Треба нам стверднути довкола одної думки, яка могла би нам світити не одну ніч, а століття. І від цього залежить наше державне існування: чи зможемо в свій час зорганізувати український культурно-національний тип, тип національного героя, і довкола нього змобілізувати все свідоме українство, і поставити його до твердої національної праці, до національної роботи ...

Насувається само собою перше, вступне завдання того виховання: знайти пункти оперття, вихідну точку діяльності. Треба перебороти не одні труднощі, вирвати з корінням не один забобон, аби дійти до ясного, головного факту, до правди того, що міститься на дні української народної душі. Хто цього не зробить або не має сили чи відваги це зробити наперекір всім церберам,

що розсілися на порогах нібито на сторожі нації, той не годиться бути українським громадянином і той ніколи не зрозуміє того, про що тут говориться: змісту національного виховання. Щоби установити лінію того національного виховання та його зміст, треба в паршу чергу розглянути зміст того всього, чим жив український народ, віднайти нитку, по якій ішов розвій його історичного життя і його національної свідомості.

Пробудження і витворення історичної свідомості, усвідомлення та показ історичного буття нації — це головне завдання національного виховання. Ми не жили довгі століття самостійним життям. Найчастіше ми були тільки додатком, главою чужої історії, міняли своє національне обличчя відповідно до обставин, затирали свою національну фізіономію, проявляючи її тільки в другорядних формах життя. В чому власне проявився історичний зміст українського народу, як і чому зберігається його психіка та характер — на це передусім мусить дати відповідь наша історія.

Нам потрібна історія, яка б зв'язала наше покоління з десятками поколінь перед нами і зазначила головні лінії діяльності майбутніх поколінь. У наших національних храмах тоді знову загорять світла ...

Другий елемент національного виховання — це використання всіх культурних цінностей нації, творення і підготовки ґрунту, на якому ті цінності могли би примножуватися. Це доконче нам потрібно, коли не хочемо залишитися якимись культурними *parvenu*, що живуть з ласки долі, ненавидячи все, що творить дійсну культуру, а засвоюючи при всякій нагоді різні псевдокультурні страхиття. Маю на увазі духовну культуру в широкому значенні слова, а не лише те, що стоїть сховане в музеях, тобто живі сили нації, які визначають її духовне і матеріальне життя.

Ясна річ, аби створити українську культуру, не треба їхати ані до Москви, ані до Берліна, ані до Америки, перш за все треба міцно притулити вухо до рідної землі, розуміючи її мову. Хто тієї мови не розуміє, і не годен зловити душею тих звуків, якими промовляє українська природа, українська земля, — той чужинець, хоч би він сто разів називав себе українцем. Перед такими чужинцями, що нарівні з політичними “гешефтмахерами” топчуть землю, аби зробити кар’єру, найбільше треба стерегтися; вони затрують живе джерело національної культури, затирають

лінії національного обличчя та убивають в корені його первісний характер.

Велике завдання національного виховання — стати на сторожі національної культури і пильнувати, щоб тільки чисті руки і чисті серця користувалися тими безконечними культурними цінностями України. Національне виховання має бути тим сумлінням, яке весь час будить і утримує національну свідомість та підставляє кожен раз дзеркало, в якому ми можемо читати: хто ми і що ми?

Третє завдання національного виховання — громадянська свідомість. Вона має виховувати українського громадянина, але нетого, який за певну плату виконує певні функції, а того, який з власної волі готовий віддати свою працю, свій час, інтелект, силу, навіть життя для громади і який без наказу згори розуміє свою національну гордість.

Громадянське виховання є *sui generis*** виховання релігійне, бо воно входить в найдавші закутки щоденного життя, дає йому моральне піднесення та громадську етику. Громадяни є носіями громадських справ, і тому вони готові самі з власної волі боронити їх при потребі, знаючи, що боронять не чиясь там політику, а свою свободу. Громадяни, громада є найвищим сувереном держави.

Отже національне виховання має проповідувати не спокійний громадський послух супроти державного ладу і законів, встановлюючи як ідеал дисципліну, це ніяка громадська чеснота, а навпаки, — плекання рабства. Громадські чесноти виробляються при вільній волі та ініціативі кожного з громадян. Права і закону дотримуються не там, де вони насильно введені згори, а там, де право встановлюється вільними громадянами.

Мріється про ті часи, коли фактор національний стане колись душею і основним статусом нашого виховання — державного і приватного, коли виросте нове, духовно перероджене і вільне від духовних кайданів покоління українців, свідомих українських громадян, репрезентантів великої нації, багатої і буйної національної культури, як то колись широкими степами пройде інший вітер, загояться рани народу і український чорнозем, политий кров'ю, зродить нове жнивो — власність Вільного Народу.

За "Україною", ч. 9, травень 1991

** Свого роду (лат.)

ІНТЕРВ'Ю З ЄВГЕНОМ СВЕРСТЮКОМ

— Цього року Ви приїхали до США на Ювілейну конференцію "Україна і Захід", що відбулася в Іллінойському університеті. Що ви могли б розповісти про цю конференцію?

— За час нашої зустрічі з вами, пане Олесю, мені здається, що проминула вже ціла вічність до цієї конференції, що проходила минулого місяця в університетському містечку Урбана.

Це гостинний університет і дуже добре організована проф. Дмитром Штогрином конференція. Багато учасників. Досить сказати, що з України приїхало більше десяти доповідачів. Був інтенсивний обмін інформацією на актуальну тему, оскільки знесення залізної завіси вносить різні корективи в обмін ідеями і людьми, в характер впливів, а також в характер контексту, куди неодмінно вписується і сучасна українська культура.

— З якою темою ви виступали на цій конференції?

— Я виступав із доповіддю "Шістдесятники і Захід". Проблема досі по суті незаймана. Тут я виступив у ролі свідка й учасника історичного процесу, якому бракує насамперед самоусвідомлення на історичній канві часу. Що не кажіть, а голосом дисидентів Захід зацікавився серйозно і надовго, бо вони ж виробляли мову нинішнього діалогу ...

— Десятки років світ жив боротьбою двох систем. Тут сили йшли на викриття комунізму і повалення стіни, скажімо, Берлінської. Нині вона вже впала, і те напруження сил пішло в іншому конструктивному напрямку. Як в Україні?

— То була велика біда, що головні сили йшли на натягування гальмівної сорочки на розбійника, або на нагромадження зброї, щоб не відстати від розбійника, або на налагодження того, що він зруйнував.

Розбійник розкладав і деморалізував весь навколишній світ. Він знижував загальний моральний рівень в усьому світі. В Україні він був вчителем, і вождем і філософом — той розбійник. Він заразив людей нетерпимістю і спокусою легкомудства. Але велика біда в тому, що звикли думати: то все наробив розбійник, а сам я добрий.

Зараз люди змінюють гасла, навіть прапори, але залишаються такими якими їх зробило життя. В Україні прокидається все живе. Є багато здібних людей, але не багато навчених конструктивно думати і демократично вирішувати

трудні проблеми життя. Що не кажіть — те життя скрізь zdeформоване.

— Але життя самовідроджується так само, як пошкоджене дерево. Які ви бачите потенції духовного відродження?

— Власне про духовне відродження і треба говорити. Заляканим і зацькованим людям здавалось, що треба змінити політичну та ідеологічну ситуацію — і все зміниться. Але падають пам'ятники ідолам, вже ніхто в них не вірить. Але десь вони в чіяхось грудях сидять, як дрібні біси, і наспівують старі мелодії. Звичка кривити душею, звичка цькувати слабшого, звичка говорити напівправду — все це закореніло в людях. Закореніла і боязка обережність, з якою не вилізеш зі старої борозни.

Отже, постає проблема відродження глибоко віруючої, чесної і совісної людини, яка вершить великі справи в силу обов'язку перед Богом і людьми. В українців є традиції совісного життя у згоді з Богом, але треба ті традиції відновити, повернути людям віру в Бога і віру в себе. Без цього не зрушимо з місця.

— Але це найважча педагогічна проблема — повернути людей на добру дорогу. Хто над цим працює в Україні?

— Передусім сучасна преса вже має можливість говорити про добру дорогу (раніше був ясний “шлях до прекрасного майбутнього”, і треба було тільки слухатись начальства). Є чесна аналіза ситуації. Є в пресі розважливі публікації про демократичні принципи. Песимістичної аналізи маємо навіть забагато, бо не завжди вистачає для аналізу духової висоти. Є можливість висловитись і розумним людяям, а не тільки керівним.

Мудріші вчителі вже не бояться будувати в дітей ідеалізм і творчу думку. Провідники усіх конфесій мають можливість навертати людей до віри. Головна проблема — щоб навертати на дорогу не так словом, як живим прикладом.

— Не важко зауважити приспівані зусилля української діаспори прислужитись у процесі сучасного національного відродження потоком старої, вчора ще забороненої літератури. Одне політичне середовище перевидало Донцова для масового поширення в Україні ...

— Це особливе питання — вплив літератури. Вони її забороняли не тому, що в ній моральні хиби, а тому, що вона будить національне почуття. Оскільки і сьогодні національне пробудження в Україні актуальне, то всі кидають цю національно акцентовану літературу в гущу народу. Але потроху ми вже

доходимо до того, що саме національне пробудження недостатнє. Треба робити людину кращою, культурнішою, чеснішою.

Якість виховання — це передумова піднесення якості життя. Тільки з культурним лицем ми можемо явитись перед світом як нація, що виборює незалежність.

Книги Донцова часто падають, як камінь в сонне болото. Треба це болото розбудити різко сильним ударом. Але Донцов — талановитий публіцист, він веде читача і не відпускає. А тим часом його ідеологія однобічна, сильно заражена насильницьким духом його епохи. Досвід показує, що за неї часто хапаються недалеко і не вельми культурні люди, схильні пропонувати себе в еліту нації. До того ж наука Донцова слабо узгоджена з основними істинами християнської моралі.

Власне, це її найслабше місце. Цей вельми цікавий для молоді, особливо своїм стилем, автор може бути повчальним і для вироблення національної свідомості і для пробудження гідності. Але він повинен бути повчальним і своїми вадами — загальною патетикою і нерозбірливістю в засобах. своєю практикою більшовики нам показали, що головне — не розмова про цілі, а головне — ваші конкретні діла. Що посієш, те й пожнеш. Бійтесь фраз! Перемога сили тимчасова, але перемога правди — вічна.

— Отже, що ви порадили б молоді стосовно такої літератури?

— Читати, але неодмінно критично оцінювати автора з позиції моралі. Я б хотів наголосити нашій молоді, що у нас нема і ніколи не буде вищої цінності — над вічну науку християнської етики. Хай вона називається кантівською та іншими іменами філософів — вона з християнського джерела.

— Яких саме авторів?

— Донцова — з одного боку, Винниченка — з другого. Винниченко ще дальший від моральних максим. Ще більше заражений більшовизмом. У нього тільки широка і м'якша палітра. Але хто прочитає і витримає притухлий дух “Відродження нації”, тому захочеться звільнитись від цього “Хрестом і мечем”.

— Але після цього все ж таки треба щось прочитати для серця...

— Може тут я порадив би з наших старих авторів Вячеслава Липинського. Якщо відкинути його монархічні ілюзії, в основі своїй він залишається вчителем християнської порядності. Я б радив також читати статті Івана Лисяка-Рудницького.

— Хотів би уточнити питання орієнтації на Західню Європу у зв'язку з вашою статтею в Літературній Україні” — “Европейський контекст”.

— Західня Європа і взагалі Захід — питання надто широке. Я беру від Заходу “старі” цінності — поняття права і закону, права людини і християнська етика, що ввійшли “в кров і душу”. І все це мені б хотілось відокремити від пізніших виплодів європейського лібералізму — матеріялістичних і анархічних учень.

— На нещастя Захід “нагородив” нас Гітлером. Або варварське нищення сотень православних і навіть греко-католицьких церков католицькою Польщею. Які це вітри?...

— До нетерпеливості на ґрунті псевдохристиянства ставлюсь так само, як до нетерпимості на ґрунті більшовизму. То хрін, то редька. Але ці речі я б не назвав духом Заходу. Швидше — пародією. Мені подобається поява на Заході проповідників екуменізму, які не прагнуть ширення влади римо-католицької церкви на Схід, а прагнуть об'єднання зусиль усього християнського світу і відновлення оживлення духу християнства як джерела порятунку в світі прагматизму, матеріялізму і духовного спустошення.

— Яка позиція Української Автокефальної Православної Церкви в цьому питанні?

— УАПЦ відроджується на руїнах Церкви і Віри. Вона чутлива до справжнього екуменізму, до духу християнства, а не до церковної букви і догми. Народ у нас толерантний і до християн-баптистів, і до інших відгалужень протестантизму. Але є в народі традиційна православна впертість. Я сам відчув глуху відпорність католицизмові на Сході України. Україна має самобутні традиції і велику силу самооновлення. Проте, це нам не завадить приймати з обіймами усіх християн Заходу, що прийдуть до нас без фарисейської пихи, з любов'ю і належною повагою до наших святинь.

— Розкажіть про редаговану вами газету “Наша Віра — православ'я”.

— Цю газету я вже редагую два роки. Вона виходить нерегулярно, важко долає різні труднощі. Але мене радує в цій роботі, що вона виникла під тиском знизу, а не була організована зверху. Перше мені запропонували студенти редагувати, і вона належить до тих численних газет, що тримається і виявляє ознаки росту. Її постійно запитують, нею цікавляться, про неї говорять, і я думаю це є запорукою щодо дальшого майбутнього. Нам

хочеться в цій газеті задати загальний культурний рівень церковного життя, щоб вона стала газетою і для священиків, щоб вона ставила питання з належною коректністю, без загострення міжконфесійних проблем. Щоб вона впливала на позитивне вирішення цих проблем, щоб нею цікавилася культурна, інтелектуальна молодь, і щоб вона через газету приходила до читання святого Письма і до Церкви.

— Як українцям діаспори підтримати цю газету?

— Мене приємно порадувало те, що місцеві українці цікавляться цією газетою і дуже часто без різниці на конфесійну приналежність.

Зрештою, і в Україні так само. І нам би хотілось, щоб вона виходила за межі України. В цій справі робляться відповідні заходи, а тим часом для зацікавлених подайте нашу адресу:

Київ, Конрактова площа,

2Б, кім. 507

Телефон 416-32-91

Інтерв'ю перевів для “У.Г.” і “У.В.”

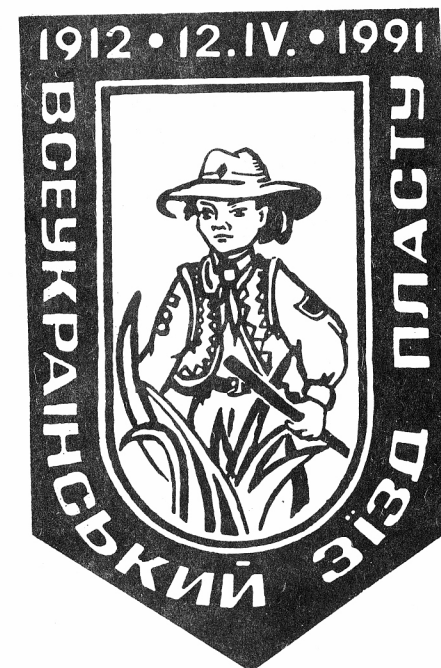
Ол. Скоп

*Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватися.
Жити хочу. Геть думи Сумні!*

Леся Українка

*Я на гору круту, крем'яную
Буду камінь тяжкий піднімати
І вагу несучи страшную,
Буду пісню веселу співати.*

Леся Українка

Ліда Куліш
Оленка Цехмістро

НАША УЧАСТЬ У ПОХОДІ “ДЗВІН — 91”

Заходами Квебецького Осередку Канадського Товариства Прихильників Народного Руху України відбулася 9 жовтня 1991 р. в залі церкви св. Покрови в Монреалі зустріч з українською громадськістю для вислухання розповідей кількох осіб, які відвідали цього літа Україну. Між доповідачами були також дві студентки, активні старші пластунки Ліда Куліш і Оленка Цехмістро, учасниці цьогорічного походу “Дзвін”. Свою розповідь вони ілюстрували діяпозитивами, на яких показано окремі етапи цього незвичайного походу по Україні. Їхні розповіді такі цікаві й повчальні, що ми вважали за відповідне опублікувати їх у нашому журналі.

Редакція

Оленка:

Ми б хотіли розпочати нашу доповідь коротким поясненням про похід “Дзвін”. “Дзвін” — це національно усвідомлюючий похід, у якому студенти з України та з діаспори роз’їжджаються по Україні та зустрічаються з народом. Під час тих зустрічей вони ведуть різні дискусії на теми української історії, культури, екології й стану сучасної української політики, економіки та свідомости.

Перший похід “Дзвін” відбувся три роки тому і був zorganizований Українським Молодіжним Клубом та культурним товариством “Славутич” у Москві.

Цьогорічний “Дзвін” організувався під патронатом Народного Руху України, а в Канаді організувало його Молодіжне Товариство Прихильників Руху. Брало в ньому участь 39 осіб з Канади, Америки, Франції та Польщі.

Канадська група від’їхала 19 липня й вернулася 18 серпня. Вона брала участь не тільки в поході “Дзвін”, а й у святкуваннях “Днів козацької слави” та у Фестивалі сучасної української музики “Червона Рута” в Запоріжжі.

Організатори “Дзвону” в Україні мали деякі перешкоди з організуванням маршрутів, але зуміли zorganizувати чотири етапи, в яких брали участь групи з Канади, а саме: Миколаїв — Херсон, Полтава — Дніпропетровськ, Черкаси — Дніпропетровськ та Луганськ — Донецьк.

Ціллю “Дзвону” є розповсюджувати інформацію (наприклад, наша група роздавала памфлети про ядерну радіацію) та спілкуватись з населенням не тільки в обласних центрах, але й у маленьких містечках, куди політичні діячі часто не їздять і де є брак інформації. Цей рід спілкування дає можливість говорити з народом і заохочувати людей більш активно цікавитися майбутністю України.

Луганськ

Перший наш етап відбувся в місті Луганську. Я й Ліда приїхали на день раніше, ніж решта групи, та мали можливість зустрітись з місцевим Рухом, УРП та СНУМ.

В той день якраз організували пікетування перед Міською Радою проти арешту Степана Хмари. Мені з Лідой дуже закортіло брати в цьому участь і ми вирішили поїхати до Міської Ради. Ми запізнилися на 15 хвилин і, коли приїхали, там уже нікого не було. Спитались міліціонера, що сталося з групою. Він сказав, що вона брала участь у несанкціонованому мітингу й що вони всі були арештовані. Ми тоді поїхали до міліційного штабу — хотіли дізнатися, що дійсно сталося. Нам сказали, що Міська Рада сприйняла цю акцію не як пікетування, що є дозволене, а як несанкціонований мітинг та що всі, що брали в ньому участь, були арештовані та переходитимуть суд. Хочаби дістати більш детальне пояснення, ми спитали одного з міліції. Він, зрозумівши, що ми з групи, зразу взяв нас на перепитування. Ми пояснили, що ми з Канади, і нас випустили, а пізніше випустили решту тих, що пікетували.

Ми хотіли розповісти вам про цю подію, щоб показати, що в декотрих районах України не все так просте для тих, що хочуть виявляти свої політичні ідеї, і що такі особи, про які ми згадали, існують, навіть якщо це одиниці.

27 липня була наша перша акція “Дзвону” в Луганській області. Ми хотіли б тут коротенько розповісти про типовий день з “Дзвоном”. В луганському етапі “Дзвону” наша група складалася з одинадцяти осіб. Кожного дня ми їхали поїздом або автобусом в інше місто та перш за все шукали нічліг. Це для нас

не все була проста справа тому, що часто міськкоми не хотіли нас приймати в їхнє містечко. Дуже часто мусіли ми йти на переговори з міліцією та з міськкомом, щоб дістати дозвіл залишитися. По обіді ми збиралися в центрі міста та розставляли наші прапори й інформації та зачинали наші акції. Кожна акція тривала 4-5 годин і мала дуже неформальний вигляд. Люди до нас із зацікавленням підходили та зачинали з нами різні дискусії. Вони різно до нас ставилися. Були такі, що були стопроцентово за нами, і такі, що були категорично проти нас, а більшість вагалася. Треба згадати, що ті, що були проти нас, були переважно найголосніші.

В Донецькій області група побільшилась на 30 осіб. До нас приєдналися студенти з Польщі та зі Львова. Назагал, цей етап був багато краще підготовлений і в кожному місті місцевий Рух вітав нас з хлібом і сіллю. Тут ці акції мали більш формальний тон і переважно хтось з нашої групи виступав та говорив про наш похід.

Хочу ще згадати, що ми користали з кожної хвилини, щоб роздавати інформації. Ми завжди мали із собою наші памфлети й газети та роздавали їх де могли — навіть в автобусах і ресторанах.

Нічліги були zorganizовані переважно в гостинницях, спортивних залах, шатрах або в приватних домах.

Шахти

Під час нашого походу по Донбасі наша група відвідала дві шахти та мала багато нагод зустрічатися з шахтарями. В Донбасі є понад 250 шахт. Ті, які ми відвідали, були одні з найбільших, де працює понад вісім тисяч шахтарів. Хоч платня шахтарів є одна з найбільших в Україні (приблизно 900 карбованців місячно, тобто 30 ам. доларів), умови, в яких вони працюють, жахливі. Часто брак найелементарніших потреб — наприклад, води — і з точки зору безпеки більшість шахт збудовані за нормами, які в Канаді не були б прийнятні.

Я мала зустріч зі страйковим комітетом шахтарів у місті Димитров в Донецькій області. Ми говорили про організування шахтарів і я їм передала декотрі інформації про профспілки в Канаді.

Дуже цікаво було мені дізнатися, що шахтарі організують свої дитячі садочки й українські школи та що вони зацікавлені не тільки в покращанні їхнього рівня життя, але також у національних справах. Наприклад, мені розказували, як під час їхніх мітингів вони читають частини історії України не тільки,

щоб вивчати історію, але й щоб вивчати та практикувати українську мову.

Варто згадати, що шахтарі дуже прихильно до нас ставилися й нас дуже щиро вітали. Шахтарі в Донбасі становлять надзвичайну силу в Україні і я вважаю, що їх треба підтримувати.

Під час нашого перебування в Україні мене й Лїду запросила Пластова Старшина України до участі в Другій світовій конференції молодіжних організацій в Києві. Хоч ми не були досить довго на конференції, щоб могли брати активну участь у комісіях, бо наш літак запізнився, ми побачили, що ця конференція дуже цікава, і мали змогу зустрітись з пластунами в Україні та передати їм виховні матеріали.

Останній тиждень нашого перебування в Україні ми провели на святкуваннях “Днів козацької слави” та на Фестивалі сучасної української музики “Червона рута”. На великий жаль, обидва фестивали мали серйозні організаційні та технічні проблеми, але вони, все одно, успішно пройшли.

На закінчення хочу сказати, що похід “Дзвін” пройшов успішно і що походи цього типу корисні не тільки українцям в Україні, але також українцям у діаспорі тому, що вони мають там нагоду більше довідатися про свою Батьківщину, ніж будь-яким іншим способом.

При цій нагоді ми б хотіли щиро подякувати Квебецькому Осередкові Канадського Товариства Прихильників Руху за їхню фінансову підтримку.

Лїда:

Я хотіла б трохи розказати про наш перший тиждень в Україні. Перший тиждень “Дзвону” був неформальний, тобто його організатори дали учасникам нагоду відвідувати свої родини, оглянути ті місця, які їх цікавлять та акліматизуватися. Оленка й я перебули два дні у Львові, а опісля поїхали оглянути столицю України — Київ. Скористали ми з цієї нагоди, щоб два дні під ряд брати участь у демонстрації в обороні Степана Хмари, стояли перед судом та розмовляли із свідками його третього арешту. Свідки розказували нам, як міліція їх набила, коли не хотіли їх пустити до кімнати готелю, де пан Хмара перебував, і як міліція труїла його газом. Дочка Степана Хмари другого дня вийшла на вулицю та дякувала демонстрантам за їхню підтримку та казала, що коли ми голосно кричимо, то нас добре чути й це перешкаджає в нарадах суду. Мали ми теж нагоду відвідати бюро УРП та УМА у Києві та трохи подискутувати з робітниками.

Після трьох днів у Києві поїхали ми "Метеором" по Дніпрі до Кременчука відвідати мою родину. Кременчук — це місто над Дніпром у Полтавській області. Коли ми скотактувалися із Рухом у Кременчуці, запросили нас на їхні сходи, що відбувалися того вечора. Були ми приємно здивовані кількістю членів Руху. Присутніх було 48 членів. Дуже тепло нас прийняли та випитували, хто ми й звідки. На сходинах дискутували про "Дзвін" у Кременчуці та гордились тим, що вивісили синьо-жовтий прапор над Міською Радою. Щойно три тижні раніше був перший раз вивішений український прапор і до того дня обороняли його молоді рухівці, бо боялись, що його вкрадуть.

"Дзвін - 91"

Учасники походу і шахтарі коло шахти в Димитрові, Донбас.
Посередині стоять зліва направо: Надя Цехмістро (Монреал),
Мирося Ёйна (Торонто), Ліда Куліш (Монреал) і Мирослав Н. (Париж),
всі другі — шахтарі

І так скінчився наш перший тиждень в Україні.

З жіночої точки зору, я хотіла б додати, що Оденка і я були дуже розчаровані пасивністю жінок при організаціях в Україні. Стан жіночої емансипації є в жахливому стані. Крім одиниць, жінки в Україні не беруть участі в політичних акціях. Коли ми питались мужчин на сходинах, не їхні жінки, то нам часто відповідали жартом, що стоять вони в чергах. Таке ставлення до жінок нас зажурило, бо трактують жінок як другорядних громадян. Сподіваємося, що жіноча сила з'єднається й що в майбутньому побачимо зміни на краще.

А тепер дещо про інформації, які ми розповсюджували. Отож, роздавали ми газету "За вільну Україну", яка виходить у Львові (ми мали її десять тисяч примірників), памфлет про ядерну радіацію й газетку про українців у Канаді. В цій газетці були статті про 100-ліття поселення українців у Канаді і про еміграцію до Канади. Була там також довша стаття про Конгрес Українців Канади та про організації, які існують у цій країні. На другій сторінці газетки були слова й музика до "Ще не вмерла Україна" і "Боже великий, єдиний". На третій сторінці була статистика про знання української мови, про кількість українців у містах Канади й про церкви та релігії. Виставляли ми таблицю, на якій були коротенькі інформації про українців у Канаді й їхні організації та газети.

Людей, яких ми зустрічали, ми поділили на п'ять категорій.

Перша категорія — це ті, що повністю підтримували незалежність України та були свідомі того, що діється в політичній сфері життя.

Друга категорія — ті, що висловлювали незадоволення із сучасного стану України, тобто, знали, що економічно й політично Україні потрібно зміни. Вони висловлювали незадоволення із комуністичної системи, але не знали, як підходити до розв'язання цих проблем. Люди, які входили до цієї категорії, були найбільш численні. Вони, крім Кравчука, нікого не знали й з цієї причини не були свідомі того, що вони фактично мають вибір і що є можливість голосувати за іншими партіями. Наші зусилля ми звертали найбільше на цих людей. Ми їм коротенько розповідали про існуючі демократичні партії й на загал, що це таке демократія. Пояснювали їм важливість бути господарем на своїй землі та позитиви самостійності України. Порувували ми такі болючі справи, як екологія, ядерна небезпека та загальний стан здоров'я людини й доказували, що, коли будемо самі орудувати цими

“Дзвін” — 91

Мітинг коло шахти “Крем’яної” в місті Українському, Донбас.
Зліва направо: Оленка Цехмістро (Монреал), дві жінки — колишні
довголітні політичні в’язні, між ними — Ліда Куліш (Монреал),
остання в ряді — Емілія Ратнікова, голова Руху в Донецьку

справами, то краще зможемо вирішувати долю України. Дуже уважно й пильно ставились вони до нас і ми могли найкраще спілкуватись із цими людьми.

Третя категорія — це ті люди, які повністю були переконані, що комуністична система ще найбільш їм корисна. Не могли ми довго дискутувати з ними, бо зразу починались сварки й ми знали, що не зможемо їх переконати. Вони зустрічались з нами лише на те, щоб порізнити нас з населенням, показати, що вони існують, та доказати свою силу. Требе згадати, що люди, які рахуються до цієї категорії, — це найстарше покоління, ті, що ціле своє життя прожили в цій системі та не мають бажання кращого життя, бо його не знають.

Четверта категорія — це ті, які підходили до нас з

економічними пропозиціями. В Україні вони знані як спекулянти. Їх цікавило лише знати, чи ми хочемо й чи маємо чим торгувати.

П’ята категорія людей — це ті, які підходили до нас із подружніми пропозиціями — найлегший на їхню думку спосіб дістати візу до Канади. Часто мами підходили до наших дівчат та конечно хотіли нас запізнати з їхніми синами. Декотрі попросту питали нас, як можна дістати візу до Канади. Ми обережно ставились до цих людей та пробували їх уникати.

А тепер дещо загального про населення цих районів.

1. Стан української мови. Назагал, так, як і все інше, мова зрусіфікована. Але помимо того, що ми не володіємо російською мовою, зуміли ми з людьми розмовляти тому, що багато з них розмовляють суржиком, тобто напівукраїнською та напівросійською мовою. Треба підкреслити, що більшість цих людей висловили бажання навчитись українську мову. Декотрі навіть і підходили до нас із сльозами в очах та вибачались, що не зберегли своєї мови. Дуже подивляли нас, що ми в діаспорі зберегли українську мову, та казали, що для них усіх це добрий приклад.

2. Наставлення до іноземців. Дуже прихильно населення ставилось до нас. З великою цікавістю до нас підходили, щоб з нами розмовляти. Були дуже задоволені, що ми приїхали їх відвідати та ними цікавились. Скаржились вони, що є брак інформацій та що мало провідників із Західної України їх відвідує. Певно, що були винятки, цебто люди, які були з тої третьої категорії, і вони були часто найголосніші. Часто нас питали: “Чому ви приїхали нас агітувати? — Ми вас сюди не просили.”; або: “Хто вас сюди післав? — Хто вам підплатив?”. Ми відчули, що цих людей післала партія, щоб нам докучати.

3. Українські організації. У місті Луганську існують: Рух, СНУМ і Українська Республіканська Партія, яка найсильніша, бо нараховує 45 членів. Через малу кількість організацій та їх членів співпраця між ними дуже сильна. Пишуть статті до міських газет, організують демонстрації й пікетування та скликають сходи майже щотижня. Через сильний тиск комуністичної партії в цьому районі кожний активний член цих організацій був зо три-чотири рази заарештований. Обставини в цій області ще дуже важкі, бо міліція й КГБ слідкують за кожним їхнім кроком і творять великі перешкоди.

У місті Донецьку існують такі організації: РУХ, УРП, СНУМ і Пласт. Ми мали нагоду зустрінутись із організаторами Пласту в Донецьку та передати їм виховні матеріали. Голова Руху та голова УРП в Донецьку організували "Дзвін" у Донецькій області та з нами подорожували ввесь тиждень. Українська громада в Донецьку набагато краще зорганізована, ніж інші, можливо і тому, що нараховує більше членів.

Кінчаючи аналізу населення Донбасу, хотіла б сказати, що є велика надія на Східну Україну та що не все там таке негативне, як нам розповідали люди.

"Дзвін" дав мені нагоду побачити Україну такою, якою вона дійсно є. Мене ця поїздка дуже багато навчила про обставини, в яких живуть наші люди, і допомогла мені дійсно зрозуміти наш народ та його психіку. А з другої точки зору, вона дала мені внутрішнє задоволення, що я могла щось від себе дати та спричинитись до добра нашої майбутньої незалежної держави.

ДВА ПЕРЕВОРОТИ — ОЧИМА ОЧЕВИДЦЯ

(Дуже суб'єктивний спомин про події в Україні в серпні 1991)

Мушу признатись, що я прожив лиш шість років мого дитинства в Україні, а вже сорок-два роки в Америці, то всеж таки у Львові, як в Києві я чуюсь, як в себе вдома ... Тому, коли я дістав запрошення викладати теорію менеджменту у моєму рідному Львові, я це запрошення зустрів з великою радістю і не лиш прийняв його, але ще й вирішив поєднати його із побутом в Запоріжжю, на фестивалі "Червоної Рути". Й не снилось мені тоді, що під час цієї знаменної прогульки в Україну я зможу бути свідком не одного, а двох історичних переворотів ...

Першу ознаку, що це не буде звичайна собі, рутинова, поїздка, я мав ще в Києві, куди прибув 6-го серпня. Мій добрий приятель, пов'язаний з Народною Радою, попередив мене: "Може ти краще повернись назад в Америку — я маю інформацію, що щось небезпечне може статись в часі між серпнем, а жовтнем". Але я, в своїй американській ароганції, збув його, мовляв: "Як я маю колись загинути, то хочу загинути в Україні — тепер матиму на це нагоду!" — зажартував я собі. І так я, без найменшої турботи в світі, сів на поїзд і поїхав в Запоріжжя, на "Червону Руту."

Хоч концерти фестивалю не були на тому самому емоційному рівні, на якому була перша Червона Рута в Чернівцях, то всеж таки, дні в Запоріжжі були надзвичайно цікаві, бо я провів їх всеціло в товаристві "молодої України" — тих прекрасних молодих людей, цвіту нашої нації, з якими я мав честь познайомитись ще під час студентської голодівки, в жовтні останнього року. Це — справжня еліта України, її майбутнє, її гордість. Дні минули безжурно, закінчуючись великим заключним концертом в неділю 18-го серпня, на стадіоні "Металург" у Запоріжжі, на якому виступав теж кандидат на президента України, В'ячеслав Чорновіл і якому молоді учасники Руті дали гучну, двадцяти-хвилинну овацію.

На понеділок 19-го серпня я мав квитки на поїзд до Львова. Але ранком ми включили телебачення, яке сповнило нас страхом: замість ранішніх новинок, на всіх каналах був заповідач із Москви, який повідомив нас, що уряд СРСР перебрала "хунта" російських комуністів-шовіністів, яка забороняє нам все: пресу, суверенність, демонстрації, волю. Прийшли знову "світлі" часи сталінізму — запевняв нас суворий заповідач; ви або підкорюйтесь, або ми вас знищимо!

Між нашою малою групкою українських американців і канадців скоро створилась паніка: всі старались дістати квитки до Києва, щоб звідтіля зловити найшвидший літак назад "до цивілізації". На мене, одначе, прийшла якась хвиля фаталізму: "Що буде, то буде; я тут, я частина України, і що спіткає їх, нехай спіткає й мене". Я вирішив, що я маю зобов'язання у Львові вчити студентів, тож моє місце у Львові. Мої знайомі попереджали мене: "У Львові буде найгірше!" Але я, у своєму "трансі", без найменшого вагання сів на поїзд до Львова й покинув Запоріжжя, десь коло полудня цього ж дня.

Дорога із Запоріжжя до Львова є звичайно довга і нудна. Але вагони мого поїзду були вщерть виповнені молодими музикантами й учасниками Руті. Я запізнав десятки їх, десятки прекрасних молодих людей. Ми майже без перестанку співали (я навчився більш пісень про "бандерівців", ніж я чув за ціле своє життя), жартували, їли сало з часником, пили горілку й плянували, як ми будемо обороняти нашу неньку-Україну від цієї нової орди. Очевидно, всі ми були перестрашені до кости — що з нами станеться? Але мої молоді спів-мандрівники всі, як один готові були до боротьби: "Ми задалеко зайшли за останніх два роки, щоб

знову покоритись. Ми радше загинемо, чим підемо знову в ярмо!" — твердили вони.

На кожній станції одержували ми нові вістки про стан в країні. Було в нас теж коротко-хвилове радіо, на якому ми слухали "Радіо Свободи" з Німеччини, тож ми докладно знали, що діється в світі. Між нами скоро витворилось почування тісно-пов'язаної спільноти: ми всі знали, що їдемо, можливо, на криваву боротьбу, може й на смерть. Ніхто навіть й не видвигав думки, що може прийдеться якось жити в цих нових умовах. Кожний із цих молодих людей був рішений боротись, можливо, до загибелі.

Від міста Хмельницького на Поділлі наші співпасажири почали висідати; ми прощали їх бравурними викриками, в які мало хто справді вірив: "До побачення у самостійній Україні!" До Львова прибули ми коло полудня у вівторок, 20-го серпня. Тут зустріли мене представники з інституту Менаджменту (при Львівському Університеті), де я мав викладати. "Чи розпічнемо наш курс, в теперішній ситуації?" — спитав я їх. "Але ж, абсолютно!" — запевнили вони мене — "Якісь там собі ідіоти в Кремлі нам цього не переб'ють!"

Львів, як я скоро побачив, готувався на найгірше. Ходили чулки, що КГБ готує списки людей, яких треба зразу арештувати (я пізніше чув від добрих людей, хоч сам того не бачив, що й я на цей список якось попав ...), що вони відкрили три концентраційні табори в околиці Львова (які були закриті ще від часів Брежнєва) і готували їх на нових "гостей", а теж, що вони замовили 25 000 кайданок ... В свою чергу, як я скоро довідався, молоді львів'яни теж не спали. Готувалась складна оборона міської й обласної рад і взагалі центру міста. До Львова почали стягати величезні вантажні грузовики, із брилами цементу, щоб затарасувати вулиці. Прибули спеціалісти від електричного зварювання, щоб приварити трамваї до рейок. Працівники поблизького танкового ремонтного заводу готувались захопити цей завод, де було декілька тисяч танків. Тренованих танкістів, очевидно, не бракувало: в СРСР кожний хлопець переходить військову службу. Молоді люди, з якими я про це розмовляв, розказали мені теж чимало інших деталей плянної оборони Львова. "Ми можемо зібрати до тижня армію 200,000 тренованих бійців — із самої Галичини", хвалились вони. Подібні приготування йшли теж і у багатьох інших містах галицьких областей. Я переконаний, що якщо б хунта не була провалилась, то дуже скоро прийшло б було

до кривавих сутичок поміж КГБ і ОМОН, а нашими бійцями в Галичині.

Цікаво і відродно було почути, що регулярні частини червоної армії в Галичині (себто т. зв. Карпатський Мілітарний Дистрикт) не брали участі в підготуваннях КГБ. Уряд В. Чорновола дійшов до якогось порозуміння із льокальним командиром; військо — покищо — сиділо в своїх бараках і вижидало, що станеться. Цей командир старався не дратувати населення, тож навіть, коли мусів перевезти деякі танки з міста до міста, то робив це у закритих вагонах, щоб не творити паніки. Але приходили тривожні вістки, що в Києві не так, що Київ почали оточувати танки й військові частини.

Мій курс менаджменту почався, як заплановано. На першу лекцію прибули всі студенти, немов щоб задемонструвати, що "вони свищуть" на зарядження хунти. В місті відбувались мітинги, розвішувано оголошення, працювало радіо, виходили газети — все це речі специфічно заборонені указами хунти. Люди явно-славно кпили собі з цих указів і з нових "вождів". Хоч, очевидно, всі боялись того, що може прийти, але не можна було заприпитити якогонебудь стану паніки. Населення очікувало — деякі навіть з нетерплячкою — майбутніх подій. Я припадково зустрів у центрі Львова групу репортерів із варшавської телевізії; вони, з великим розчаруванням, скаржились: "Але де є паніка? Чому ці всі люди такі спокійні? Що ми маємо фільмувати?" Панувало невисказане почуття: "Що буде, то буде, але ті вар'янти з Москви нам життя не змінять! Не дамось!"

На телебаченні виступив Кравчук, якого літепла промова нікого у Львові не задовільнила. Зате промови В. Чорновола були повні вогню і віри в нашу перемогу. До речі, львів'яни — а зокрема молоді львів'яни — мають величезний респект до цього харизматичного провідника, який перший (ще перед Єльцином) гостро осудив хунту і став "на прю" із цим незаконним урядом.

В четвер рано всім стало ясно, що хунта довго не вдержиться. В Москві протистоялись їй не лиш маси народу, але й частина війська. Львів'яни гордо хвалилися танком, який охороняв Єльцина і на якому майорів синьожовтий прапор, а теж численними українськими прапорами поміж оборонцями Єльциного "Білого дому". Також всі повторяли, що між трьома молодими людьми, які загинули в Москві під танками, один був українець, другий жид, а третій татарин — ані одного "руського"!

Упадок хунти прийшов у четвер ввечері. Коло львівської

опери (де будується пам'ятник Шевченкові і тепер стоїть т. зв. "гайд парк-ан") тисячі людей із віддыхом полегші до пізньої ночі обговорювали й дебатували значення й наслідки епохальних подій, які нам довелося перейти ... А наслідки ці були справді монументальні — небагато важливіші навіть, чим сам невдалий "пуч" генералів. Наслідки, які золотими буквами записані будуть в історії нашого народу. В Галичині почалися вони відразу, ще в п'ятницю. З ініціативи уряду Чорновола, наші почали захоплювати різні льокальні будинки компартії, КГБ, тощо. Хоч комуністи старалися спалити різні інкримінуючі папери, все ж таки в руки українського уряду попали численні надзвичайно важливі документи, які пізніше сам Чорновіл, Горинь, й інші наші провідники відчитували по льокальному телебаченні. На мою думку, найважливішим з цих документів були детальні інструкції членам КГБ — як розсварювати греко-католиків із православними ... Очевидно, кожному вже давно було ясным, що ця надзвичайно шкідлива для нашої справи ворожнеча спонтанно не витворилася, а була навмисне зорганізована "певними людьми". Але тепер на це твердження є незаперечні докази. Може це принесе остаточний кінець цьому неславному епізоду в нашій церковній історії.

В суботу 24-го серпня ми всі у Львові або дивилися на телебачення, або хоч слухали по радіо надзвичайну сесію Верховної Ради — цю історичну сесію, яка за коротких кілька годин змінила історію України. Проголошено незалежність, ухвалено створити військові сили, націоналізовано майно компартії, "де-партизовано" уряд і його органи, заплановано власну валюту ... чого ще там не вирішено, в ці фантастичні, п'яні години нашого тріумфу! Члени Народної Ради були наскрізь підготовлені, зорганізовані, діяли за пляном і наче "бульдозером переїхались" по комплетно здеморалізованих комуністах, які не знали навіть, що з ними сталося ... Були й масові резигнації з компартії, включно з Кравчуком; закінчилось панування "групи 239". На кінець, щоб підчеркнути велику перемогу, тріумфально внесено в український парламент синьо-жовті прапори — символ нашої свободи й нашого майбутнього. Це все, де факто, становило другий державний переворот — куди важливіший від першого (який, в ретроспекті, скидався більш на дешевеньку комедію-водевіль). Зате другий, "наш", переворот назавжди закінчив існування зловісного Сов'єтського Союзу і звільнив з кайдан поневолені народи.

Ніколи не забуду моменту, коли я вперше почув (на радіо) про висліди голосування над незалежністю України. Я в той день відвідував гроби моїх вуйків, які двадцятирічними юнаками зложили були колись свої юні голови в рядах українських армій. В хвилину, коли велично пролунали слова Самостійности, я саме стояв над їхніми могилами, а з очей моїх нестримно спливали сльози. Це ж за це, за цю чарівну мить, вони віддали своє життя, як і тисячі, сотні тисяч, мільйони інших моїх земляків ... За це ми боролись, за це ми терпіли століттями ... І без цих їхніх жертв сьогодні цього моменту не було б й не могло б бути.

Плакали з радості зі мною й тисячі інших львів'ян. "Ми вільні, Україна самостійна!" вітали мене зовсім чужі люди на вулиці. Це було свято, якого не було ще в нас від давна.

В неділю у Львові, перед оперним театром, відбулось величезне віче, в якому взяли участь сотні тисяч львів'ян. Було безліч промов і виступів, зокрема проголошено там набір до новоствореної Української Гвардії — військових сил Незалежної України. Відразу на львівському каналі телебачення з'явився офіцер — голова українського офіцерського клубу, який проголосив набір в ряди гвардії і подав інструкції й адресу, куди зголошуватись. Ще до вечора приголосилось туди десятки вишколених українських офіцерів. На сьогодні до гвардії вже тисячі добровольців; українське військо стало реальністю. А це ж так дуже важне: без свого війська не може бути своєї держави.

Із жалем і тугою покидав я рідний Львів — де Бог дозволив мені діждатись моєї мрії, сповнення моїх найглибших надій. Передо мною були ще незабутні дні в Києві, дні розбудови, реалізації розпочатого діла. Але це вже інше оповідання, інший спомин.

А все це лиш початок. Один із моїх студентів у Львові висловив це стисло і без зайвої сентиментальности: "Свято було гарне, але скоро минуло. Тепер перед нами дні праці, розбудова нашої Держави".

Любомир Онишкевич

ПЛАСТ В ОФІЦІЙНІЙ ПРЕСІ УКРАЇНИ

Вже від 1989-го року почали були появлятися у пресі із радянської України згадки про Пласт і про намагання відновити Пластову Організацію в Україні. Але спершу були це скрайньо негативні статті. Зокрема, офіційна (комуністична) преса з України накинулася була із великою злістю і ненавистю на нещасний псевдопластовий таборик, який урядили були В. Січко і інші в Галичині, в серпні 1989-го року, а який “герої” з КГБ розгромили, побили дітей, тощо.

Але часи міняються. Вже в 1990 році в таких газетах, як “Молода Галичина” (колишня комсомольська “Ленінська молодь”) почали були появлятися деякі позитивні статті про Пласт. Були теж подібні статті в газеті “За вільну Україну” і в інших. Але все це — газети й журнали з Галичини, під контролем “РУХу”.

Тепер, одначе, по оформленню Пластової організації в Україні на установчому з’їзді в Івано-Франківську, ми бачимо нову фазу “реабілітації” Пласту в Україні: позитивні статті про Пласт у “офіційній” пресі УРСР.

Зокрема варто уважно прочитати статтю “Лицарство біля лілея і тризуб” Тетяни Сікачин із “літературної України”. Це дуже глибока і вдумлива аналіза нашого Пласту, яка контрастує його із комуністичним комсомолом і піонерами. Думаю, що читаючи цю статтю і ми дістанемо новий вгляд у підстави нашого Пласту ... Правда, Тетяна Сікачин, виглядає, щойно недавно довідалась про Пласт і в її описі є декілька малих помилок і недотягнень. Але це не важне. Важним є це, як вона розуміє, що це таке Пласт і чого вона від Пласту сподівається.

І саме тому ця стаття є така важлива для нас, бож читаючи її, ми можемо зрозуміти, чого від Пласту сподіється Український народ. Пласт для наших людей на Рідних Землях, це певна мрія, певний ідеал ... Насувається питання: чи ми доростемо до цієї мрії, чи ми гідні цього обов’язку, який наш народ на нас накладає сьогодні?

І не дурімо себе — це не є лиш справа тих новоспечених пластунів, які стараються відновити Пласт в Україні. Вони ще не зовсім обізнані із пластовою методою і пластовими ідеалами і ми не можемо вмити собі руки із того, що там діється. Ні, відновлення Пласту, це справа всіх нас, зокрема нас тут у діаспорі, нас — тих,

котрі несли іскру пластової ідеї, а тепер передають її в рідну Україну. Це наша справа, наш обов’язок.

Чи зможемо ми цей наш обов’язок перед історією виконати? Чи ми дамо Україні це, чого вона від нас сподівається? — Це для нас своєрідна Пластова Проба, наша найбільша і найважливіша Пластова Проба.

Чи перейдемо ми її успішно?

Вовк-Сіроманець

“ПЛАСТ ГАРТУЄ НАШІ СИЛИ ...”

При Палаці Школяра створено пластову домівку, в якій проходять вишкіл молоді пластуни, учні СШ №16^{1/}. Проводить заняття з ними виховник юнаків — Василь Перепелиця. До нього звернувся із запитаннями інспектор Міськвно^{2/} по національному вихованню Федір Коник.

Кор.: — Друже Василю, ви брали участь у вишколі виховників юнацтва, який недавно проходив у Львові. Розкажіть, будь ласка, хто проводив вишкіл і яку мету ставили його організатори?

В. П.: Вишкіл проходив під егідою пластової старшини. Проводив його голова комісії по юнацькому вишколу, член Уладу Старших Пластунів Орест Шот.

Одразу дам роз’яснення. До Уладу Старших Пластунів входять юнаки від 18 до 24 років. Він діє окремо від самовиховних Уладів — Пластових Новаків (від 6 до 11 років) і Пластового Юнацтва (від 12 до 18 років). Мета вишколу — підготовка, вишкіл виховників, які займатимуться вихованням юнаків.

Окрім цього, розглядалися й інші питання, зокрема організаційні. Адже Пласт на Львівщині тільки починає набирати силу і заявляти про себе в повен голос. Наприклад, ще не вдосконалений статут нашої організації. Про це йтиме мова на крайовому з’їзді Пласту, який має відбутися в березні цього року.

Кор.: Наскільки мені відомо, ви працюєте виховником гуртку хлопчиків, що діє при Палаці Школяра.

^{1/} СШ — середня школа

^{2/} Міськвно — міський відділ народної освіти

В. П.: — Так, після проходження відповідного вишколу, я займаюся (якщо так можна сказати) вихованням хлопчиків 12 років. Наш гурток нараховує вісім пластунів-прихильників. Заняття в гуртку проводяться щотижня, у вівторок, в нашій пластовій домівці при Палаці Школяра.

В чому полягає моя роль виховника?

Мушу одразу вас розчарувати: я не займаюсь вихованням юнаків у тому розумінні, в якому ми привикли трактувати це слово. Я не повчаю, не нав'язую своїх переконань і не команду. Заняття (по-пластунськи це називається сходуни) проходять демократично, без якоїсь зверхності.

Роль моя зводиться до того, щоб підвести пластуна до процесу самовиховання. Виховник залишається в ролі старшого приятеля, радника.

Кор.: — Тобто, наскільки я зрозумів, головне місце відводиться самовихованню?

В. П.: — Саме так. Пласт вимагає від юнака активно працювати над собою, формувати свій характер і світогляд, самовдосконалюватися. У цьому й полягає мета нашої організації — виховати самостійних, всебічно розвинених, щасливих індивідуальностей, які постійно працюють над собою. Пластун повинен старатися ставити чимраз кращим, ніж був. Та, власне, й присяга на вірність Богові й Україні зобов'язує до цього. А хіба не глибокою вірою було сильне запорізьке лицарство? Пригадуєте, з якими словами зверталися козаки до посполитих, коли набирали у свої лави? "Хто хоче бути четвертованим, колесованим, на палю посадженим за віру Христову — приставай до нас. Нема чого боятися смерті. Таке козацьке життя...".

До речі, назва "пластун" бере свій родовід з козацьких часів. Сміливих і самовідданих козаків-розвідників називали на Січі пластунами.

Говорячи про обов'язки, не можу не згадати і про Пластовий Закон, якого повинні свято дотримуватися усі пластуни. Закон вимагає від пластуна бути сумлінним, точним, ощадним, справедливим, доброзичливим, корисним, пильним, ввічливим, дбати про своє здоров'я і здоров'я ближнього, любити і шанувати красу, бути завжди доброї думки, врівноваженим, слухняним Пластовій старшині.

Кор.: — Так, друже Василю, скажу по щирості, мене самого дуже тішить те, що пластуном може бути тільки віруюча людина, яка дотримується християнської моралі. Бо, на мою думку, сенс

людського існування полягає саме в цьому — бути справжнім християнином, дотримуватися в житті Божих заповідей і вірити у безсмертя власної душі. Що з того, як говорив Христос, що можна весь світ задоволити, але душу свою занепастити ...

На жаль, у нашому регіоні частина віруючих різних конфесій поки що не дійшла згоди, нема поміж людьми злагоди, любові до ближнього.

Чи не виникає у вас непорозуміння на релігійному ґрунті у взаєминах між дітьми?

В. П.: — По-перше, дотримання Пластового Закону сприяє вихованню морально чистих людей. А по-друге, бути вірним Богові означає жити згідно з універсальними засадами моралі, які визнані християнською та іншими релігіями. Пласт мусить бути доступний вірним усіх конфесій. Тому Пласт вчить толерантності до всіх світоглядів, які визнають гідність і рівність всіх людей.

Кор.: — Пласт, як відомо, не політизована дитячо-юнацька молодіжна організація. Чи можна справді бути такою у наш надто заполітизований час?

В. П.: — По правді сказати, важко, навіть дуже важко. Адже бути вірним Україні значить бути українським патріотом, брати участь в культурному, громадському, політичному житті України, знати її правдиву історію, дбати про чистоту рідної мови.

В наш час, коли ті чи інші суспільно значимі події стають ніби своєрідним іспитом на громадську зрілість, Крайова Пластова Старшина вирішила акцентувати увагу на політичних подіях. Ми намагаємося вберегти запальну і енергійну молодь від впливів різних політичних партій і організацій. Головну увагу приділяємо вихованню моральності, високій духовності, готовності прийти на допомогу слабшим, шанувати старших, любити природу, берегти її, бути витривалим. Строго забороняємо юнакам пити спиртне, курити, говорити вульгарні слова та поводити себе на людях розв'язно.

Кор.: — Тобто, головне — внутрішню культуру, високий інтелект, гідність, чесність — оті риси характеру, яких нині так часто-густо бракує нам всім, а особливо декому з тих, хто "вдарився" в політику.

В. П.: — Так. Згоден з вами. Але в критичну хвилину (як це вже не раз підтверджувала історія!), пластун — я певен цього — зробить свій правильний, цілком виправданий вибір — стане на захист правди, бо так йому буде підказувати його сумління і

людська гідність.

Кор.: Чи є якісь військові елементи у методиці ваших занять?

В. П.: (сміється) — Ну, якщо порівнювати наш впоряд (пластунський термін, що означає військовий елемент у Пласті) із тією психологічною і моральною обробкою, яку проходить наша молодь у школі на уроках військової підготовки, то, звичайно, — різниця значна. Та й узагалі, — впоряд — це частинка пластового виховання і провадиться тільки для підтримання дисципліни, дотримання належного зовнішнього вигляду юнака. В Пласті не існує гучних наказів, окриків (впоряд проходить впівголоса), зверхности чи зневаги. У Пласті нема покарання, а є допомога і братство. Переможець завжди стриманий, переможений нічим не видасть своєї заздрости чи злости.

Впоряд є тільки доповненням до всіх метод і форм виховання юнака чи юначки. У Пласті юнак може самореалізуватися. Ми, виховники, намагаємося увійти в його юнацький світ, дати йому відчуття себе на рівні з виховником і, якщо треба, підправити його, роблячи це не прямолінійно, а безпосередньо під час гутірки, гри, мандрівки.

Кор.: — В наш час дуже гостро постало питання із забезпеченням учнів підручниками і художньою літературою. Як вам вдається справа з пластовою літературою?

В. П.: Труднощі, безперечно, відчуваємо. Нам, виховникам Дрогобича, Трускавця і Стебника, доводиться користуватися по черзі тими підручниками, які є на сьогодні в нашому розпорядженні: книжка д-ра О. Тисовського “Життя в Пласті”, “Правильник для юнаків і юначок” (I і II частини), “Посібник зв’язкового”. Трохи краще з “Підручною книжечкою пластуна і пластунки”, якими забезпечена більша половина пластунів. В якійсь мірі виручали нас публікації про Пласт в “Молодій Галичині” і “Галицькому ринку”. Хочеться вірити, що незабаром і в нашій організації буде свій друкований орган. До реч, за кордоном виходить кілька пластових журналів: “Готуйсь!”, “Юнак”, “До висот” та інші, а також різні курінні журнали для внутрішнього вжитку.

Кор.: — Яку допомогу у відродженні Пласту надає вам діаспора?

В. П.: В основному — літературою. Нещодавно представники Пласту зі ЗСА брали участь у вишколі виховників новаків. Вишкіл проходив на спортивно-оздоровчій базі “Політехнік” у Славську. Допомога — допомогою, але ми вирішили більше покладатися на власні сили.

Кор.: І останнє запитання. Яким бачиться нам Пласт у найближчий час і яка його роль у становленні самостійної української держави?

В. П.: — Якщо сказати прозою: час покаже, а якщо говорити поезією, то відповім вам словами “Пластового Маршу”:

*Пласт гартує наші сили,
Братньої любови вчить,
Прийде час і Україні
У свободі він зміцнить.
Прийде час, на рідних землях
Стане воля золота,
Заіскриться в Україні
Наша ватра пластова.*

Від редакції: Про те, як проходив вишкіл у Славську, читайте в одному з наступних номерів “Галицької зорі”.

(“Галицька зоря”,
Дрогобич, 2 березня 1991)

ТИ ГОРИ, ГОРИ, НАШ ВОГНИКУ!

Як ми уже повідомляли, у Славську проходив вишкіл новацьких виховників (Рада Орлиного Вогню), який проводили представники Проводу “Орлиного Круга” зі ЗСА. Інспектор міськвн з питань національного відродження Федір Коник взяв інтерв’ю в члена Ради Орлиного Вогню, студентки музичного училища Наталки Вербовської.

— **Наталко, скажіть, будь ласка, чим вам найбільше запам’ятався вишкіл?**

— Вишкіл впорядників пластових новаків, який проходив взимку у Славську, пам’ятним буде для мене і моїх друзів по Пласту тим, що це була ювілейна — сота Рада Орлиного Вогню. Після тривалої, вимушеної перерви знову повернулася на батьківщину. До 1946 року на Україні проводилось не менше десяти Рад Орлиного Вогню. Післявоєнний розвиток новацького

руху — еміграційний — пройшов два етапи. Перший — новакування у таборах переміщених осіб, другий — у країнах постійного поселення української еміграції в діяспорі ...

Запам'ятається нам вишкіл ще й тим, що проводили його представники платсової організації з ЗСА — Головні пластовий Булавний Сірий Орел Орест Гаврилук, його син, пластовий впорядник Маркіян, провідник Орлиного Круга Сіра Орлиця Людмила Дармограй, а також виховники з Канади. Їм допомагали члени Крайової Комісії по вишколу впорядників УПН (Уладу Пластових Новаків) — галя Потюк і Олеса Пасічник зі Львова. До речі, дівчата успішно пройшли вишкіл у ЗСА влітку минулого року і на нашій Раді були урочисто прийняті до Кадри Виховників.

— Скільки часу тривав вишкіл і скількох впорядників УПН він підготував?

Вишкіл тривав рівно тиждень. За цей час ми отримали надзвичайно багато інформацій, набралися досвіду праці з новаками. Кожен день був розпланований до хвилини. В перший день вирішувались організаційні питання: поселення на спортивно-оздоровчій базі “Політехнік”, знайомство між собою, мали першу зустріч із гістьми з Америки, на якій нам пояснили мету та завдання вишколу. Потім нас розподілили по роях та гніздах. У кожному рої було 10-12 чоловік. Три-чотири рої становили гніздо. В цілому Рада Орлиного Вогню нараховувала по одному гнізду новацьких вихованків і вихованиць, у які входили три рої хлопців — “Вовки”, “Іжаки”, “Зубри” та чотири рої дівчат — “Зозульки”, “Журавки”, “Курчата” і “Лебідки”.

Наскільки мені відомо, ви були роєвою “Лебідок”. Розкажіть, будь ласка, про свій рій.

— У нашому рою було десять дівчат — я і Ліда Пруська з Дрогобича, по дві дівчини із Стрия, Жидачева, Львова і Рівного. Кожен рій (в тому числі і мій) мав придумати собі назву, обряд, який виконувався на відкритті збірки. Я, як роєва, відповідно до назви рою повинна була придумати невеличку пісеньку і рухи до неї.

— Як в загальному проходив кожен день?

— Розпорядок в таборі був такий. О шостій тридцять вставання, ранковий прорух (зарядка — Ф. К.), вмивання, застелення ліжок. Рівно о сьомій бунчужний оголошував збірку. День починався молитвами “Отче наш”, “Богородице Діво” і “Новацькою ранньою молитвою”. Після молитви хорунжі піднімали прапор, призначався черговий, писар оголошував

порядок занять. Після сніданку — цілий день напруженої праці. Закінчувався день вечірньою молитвою. Заняття проходили у формі великої гри. Дорослі люди перевтілювалися у 6-10-річних новачків, входили у той чудовий світ дитинства, щоб краще сприймати і розуміти дитячу психологію.

— Про яке із занять ви хотіли б розповісти?

— Кожне заняття було по-своєму захоплююче і цікаве, тому важко одному з них надавати перевагу. Всі вони проходили в основному у формі теоретичного, а відтак і практичного засвоєння тем. Ос, наприклад, як проходило заняття, темою якого була розповідь “Новацький змаг”. Але насамперед в кількох словах поясню, яку роль відіграє розповідь у побудові сходин. На розповіді базується тема сходин-занять. Розповіддю ми вчимо новаків. Діти залюбки слухають, тому наше завдання якнайкраще опрацювати тему і вміло, цікаво донести до своїх слухачів. Темою розповіді може бути історичне оповідання, казка, байка, легенда, чи, скажімо, як у даному конкретному випадку, розповідь про новацький змаг. (Змаг — це різновид занять, яким перевіряють знання новаків способом очкування, тобто виставлення балів^{3/}).

Нас ознайомили з усіма складовими частинами змагу, пояснили, що все повинно приходити як у казці — у загадково-таємничому пляні, щоб більше зацікавити дітей. Після розповіді ми закріпили знання на практиці — самі стали учасниками змагу. А для ще кращого засвоєння матеріалу кожному впоряднику було запропоновано самому скласти програму новацького змагу, за яку виставляли бали.

Мушу сказати, що на Раді Орлиного Вогню нас дуже строго точкували. Бали виставляли за складання програмок новацьких вогників, прогулянок, сходин, а також за майстрування, малювання, за ведення записника, хроніки життя рою та інше. Табелі точкування постійно вивішувались на дошці оголошень. Тому, хто набрав 67 і більше точок із 100 можливих, вручались посвідки про успішне завершення сотої Ради Орлиного Вогню.

— Даруйте за цікавість, а скільки балів натрапили ви?

— Вісімдесят одну точку.

І останнє запитання. Знаю, що маленькі пластуни чи не найбільше люблять у Пласті новацький вогник. Мабуть, і ювілейна Рада Орлиного Вогню не обійшлася без нього?

^{3/} Бал — виражена цифрово оцінка успіхів у змаганнях (“точка”).

— Так, на третій день перебування у таборі, після вечери всі зійшлися до пластової домівки на новацький вогник. Цей вогник мені і моїм колегам-вихованкам запам'ятається на все життя. Проводив його Сірій Орел Орест ... За вікном йшов сніг, дув пронизливий гірський вітер, а в нашій кімнатці було тепло і затишно. Всі причаїлися в очікуванні чогось незвичайного і прекрасного.

Розпочався вогник з того, що всі рої продемонстрували свої обряди. Після цього були назначені сторожі ватри Галя Потюк і Олеса Пасічник. Для них цей вогник буде пам'ятний тим, що цього вечора їх прийняли до Кадри Виховників. Дівчата розпалили ватру під звуки пісні "Горить ватра" і весь час пильнували, щоб вона добре горіла. Після цього під тріск сухих дров полилася розповідь про Україну. У канву розповіді час від часу впліталися історичні пісні про княжі часи, козацькі, про добу січового стрілецтва. Дійство програми новацького вогника проходило наче казка. Ми намагалися у значній мірі заінсценізувати її. Крім розповіді і пісень, виконувалися також новацькі танки, читалися вірші.

Та ось підійшла до кінця програма вогника. Всі знову стали в коло. За доброю новацькою традицією перед закриттям вогника складається подяка за добрі вчинки. Потім всі взяли за руки, схрестивши їх, і заспівали пісню "На добраніч". В цей час відбувається обряд "передачі іскри" — комендант дружньо тисне руку своєму сусідові, той — своєму, поки "іскра вогника" по колу не повернеться до коменданта. Після цього всі прощаються. Так закінчився наш вогник. Але він продовжує горіти в наших серцях. Цей вогонь дає нам силу. Йому ми звіряємо свої щиро-сердешні бажання про чесну, віддану і безкорисливу працю всіх нас для добра Пласту і в ім'я утвердження Соборної Української Держави.

Федір Коник

**("Галицька зоря",
Дрогобич, 30 квітня 1991)**

СВЯТО ДРОГОБИЦЬКИХ ПЛАСТУНІВ

Минулої неділі (12 травня 1991 р. — примітка "П.Ш.") відбувся цікавий і своєрідний обряд записування пластового проводу міста Дрогобича. Того дня семеро виховників стали повноправними членами пластового товариства.

Проходили урочистості на подвір'ї перед Будинком школяра, де в даний час знаходиться пластова домівка. Завмер чіткий стрій пластунів. Звітують гуртківники. Хорунжі і підхорунжі вносять національне знамено. Полотнище бережно приймають ті, кому сьогодні належить прийняти присягу на вірність давнім традиціям Пласту. Хвилюються станична Надія Волощук, впорядники Святослав Сурма, Роксолана Ковальська, Наталя Вербівська, Олександр Бляхарський, Юрій Леськів, Андрій Шологін. Чітко повторюють слова присяги. Як клятва звучать також пісні "Пластовий обіт" і гімн пластунів. Заприсяжені дають слово честі коритися пластовій старшині, не палити, не вживати алкогольних напоїв. Кожному з них представники Крайової Пластової Старшини вручають знак посвячення - тризуб на фоні лілеї.

Учасників свята тепло вітають голова дрогобицького Пластприяту Ярослав Максимович, заступник голови міськвиконкому Володимир Семчишин, завідувачий міським відділом культури Зеновій Бервецький, пластова старшина з міст Самбора, Стрия, Жидачева. Приємною несподіванкою була присутність гостей з Австралії пані Елеонори Барчинської. Вона розподіла, що її син, який навчається в українській школі імені Святого Андрія в Сіднеї, теж пластун. І віднині він буде радий, що матиме друзів-пластунів у далекому Дрогобичі. Пані Барчинська подарувала дрогобицьким пластунам друкарську машинку.

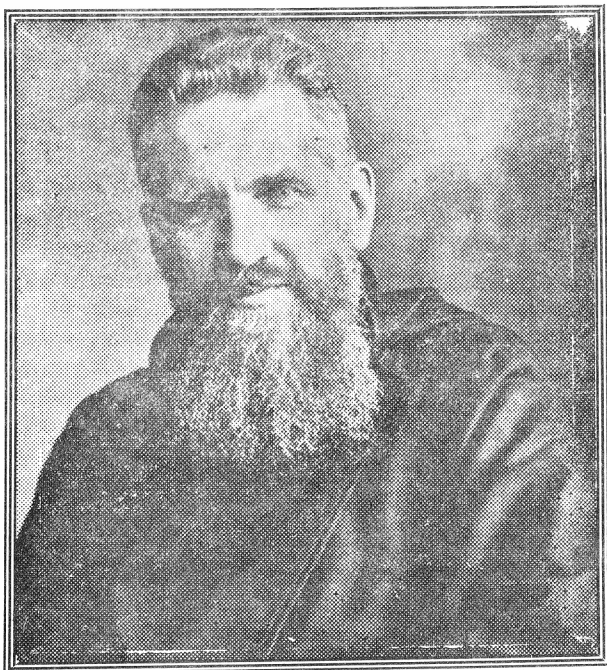
І хоч на святі не прийнято говорити про буденні речі, але куди від них подінешся? На фоні синьожовтих прапорів, яскравих квітів, радісних посмішок особливо муляла око обшарпана і занедбана споруда Будинку школяра. А саме тут зароджується і утверджується центр відродження національної духовності. Тут наші діти прилучаються до 900-літнього ювілею,^{6/} варто подбати, щоб старовинна будівля (пам'ятка архітектури) стала окрасою нашого міста.

Наталя Микитяк

("Галицька зоря", Дрогобич, 18.04.1991)

^{6/} Святкування 900-річчя Дрогобича у вересні 1991 р.

ОСТАННІ ДУМКИ ПОКРОВИТЕЛЯ ПЛАСТУ — С.Б. МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО

Митрополит Андрей Шептицький в молодому віці

Запанувала повна тиша. Митрополит лежав з замкненими очима та віддихав не так тяжко, як перед тим. Відтак знов почав молитися, відчинив очі та почав говорити до нас: "Наша Церква буде знищена, розгромлена большевиками. Але держіться, не відступайте від віри, від св. Католицької Церкви. Тяжкий досвід, який впаде на нашу Церкву, є хвиловий. Я виджу відродження нашої Церкви. Вона буде гарніша, величавіша від давньої, та буде обніматися цілий наш народ."

Україна увільниться зі свого упадку, та стане державою могутньою, з'єднаною, величавою, яка буде дорівнювати другим високо розвинутим державам. Мир, добробут, щастя висока культура, взаємна любов і згода будуть панувати в ній. Все те

буде, як я кажу; тільки треба молитися, щоби Господь Бог і Мати Божа опікувалися все нашим бідним замученим народом, який стільки витерпів, і щоб ця опіка тривала вічно.

Прощаюся з вами. Будьте сильні і стійкі у вірі, витривалі і ревні в служінні Господу Богу!

І більше мого голосу не почуєте — аж на страшному суді!"

Після тих слів Митрополит замовк, і хоч жив ще до год. 1.30 вполудне — 1 листопада 1944 р., не промовив вже більше ані одного слова. Всі плакали і молилися за великого подвижника і святого нашого Митрополита! Втрата такого провідника в такому важкому переломному часі була тим важча, що з заняттям Львова Червоною Армією сподівалися ми чогось найгіршого: громадянської війни, розгулу бандитизму, анархії, або винищення нас новою владою.

За статтею о. д-ра Йосифа Кладочного, Львів
"Наша Мета"

Адольф Гладилевич

СИН ІВАНА ФРАНКА — ПЛАСТУН, ВОЇН І ПИСЬМЕННИК

Петро Франко і Пласт

В своїй розповіді "Пласт — велика гра" (дивись "Пластовий шлях", ч. 1(94) заступник Опікунської Ради Пласту у Львові Олександр Криськів згадує, що одним з організаторів Пласту був син Івана Франка Петро.

Довго — майже півстоліття — Петро Франко, попавши в категорію "ворогів народу", в Україні був замовчуваний. Але й тут, у вільному світі, наше пластуство назагал знає дуже мало про того, що разом з Олександром Тисовським і Іваном Чмолюю започаткував у 1912 році у Львові діяльність Пласту. Він здебільшого відомий як автор книжечки "Пластові гри і забави", яка вийшла у Львові в 1913 році.

Покійний Начальний Пластун Северин Левицький — Сірий Лев у своїй книжці "Український Пластовий Улад у спогадах

автора" (Мюнхен 1967) характеризує Петра Франка як одного з трьох засновників Пласту такими словами: "Франко Петро, син Івана Франка, тоді молодий учитель гімназії — руховик. Це де в чому антитеза до Тисовського. Людина хвилинного захоплення і особисто дуже амбітна. Справний фізкультурник, і ця одна пристрасть, мабуть, залишилася в нього до пізнього віку. Одушевлений якоюсь справою, він умів віддавати їй багато часу, вмілости та ініціативи. В 1914 р. вступив до УСС разом з усім своїм мандрівним пластовим табором. В 1914-1920 рр. старшина УСС, після війни, крім початкової стадії, до пластової праці більше не повернувся".

Його життєвий шлях

Третя дитина в родині (він мав двох старших від себе братів — Андрія й Тараса та сестру Анну), Петро народився 28 червня 1890 року у Львові. У цьому місті закінчив гімназію і як студент політехніки вивчав хемію.

Від 1914 р. командував сотнею в Леґіоні Українських Січових Стрільців. За української влади був одним з перших наших летунів в Українській Галицькій Армії. В 1919 р. він там zorganizував авіаційний полк.

Після упадку української держави був учителем у Коломиї. В 1927 р. виїхав до УРСР. Там працював спершу інженером, а від 1939 р. викладав у Львівському Торговельному Інституті.

В 1940 р. його вибрали депутатом до Верховної Ради СРСР. Виглядало б, що під російською окупацією зробив високу кар'єру. Насправді влада казала йому бути депутатом для пропаганди, але тільки чекала нагоди, щоб його знищити. "28 червня 1941 р." — читаємо в листі З. Медведя до редакції дрогобицької газети "Радянське слово", опублікованому 25 серпня 1990 р., — "до нього прийшли енкаведисти і веліли збиратися в евакуацію. Після цього він зник разом з К. Студинським "при загадкових обставинах". Сталіністи не могли простити йому служби в січових стрільцях в 1914-1919 роках".

Літературна творчість

Від свого батька Петро Франко успадкував письменницький хист. Він автор оповідань "Пачкар Демко", "Махнівська попівна" і "В пралісах Бразилії", двох книжок спогадів — "Від Стрипи до Дамаска" й "Іван Франко зблизка" та

кіносценарія за повістю "Борислав сміється".

Але у восьмотомній "Історії української літератури", яка вийшла в 1967-1971 роках у видавництві "Наукова думка" в Києві я не знайшов найменшої згадки про Петра Франка — так, якби його ніколи на світі не було.

"Козацькому роду нема переводу"

Донедавна здавалося, що Петро Франко зник безслідно, не залишивши нікого з рідних на цьому світі.

І от несподівано в дрогобицькому "Радянському слові", яке в соту річницю від дня народження Петра Франка розпочало 23 червня 1990 р. передруковувати на своїх сторінках його "Пластові гри і забави", появилася під датою 1 серпня 1990 р. новинка п.з. "Цікавий лист" з текстом листа, що його написала до доцента Дрогобицького Педагогічного Інституту ім. Івана Франка, кандидата філологічних наук Михайла Паночка дочка Петра Франка, внучка великого Каменяря.

"Вельмишановний Михайле Миколайовичу!" — пише вона. "Сердечно дякую за всі газети! Добре, що маєте свій народний часопис. Я була трохи зайнята з хатою і тому відразу не відписала. Дякую вам всім (себто і редакції) за пам'ять мого батька. Буду в Дрогобичі, то обов'язково завітаю до Вас. Сердечно здоровлю. Віра Франко. 17.07. 1990 р."

Прочитавши цього листа, ми всі радіємо, що по довгих роках замовчування жертви сталінських репресій Петра Франка дала про себе знати його дочка, про яку досі ніхто нічого не знав. Засилаємо їй сердечний привіт з Канади і побажання всього найкращого.

*І пошлю свою тугу до вас,
Хай за поли вас миче.*

Іван Франко

*Хто сам визволиться — буде вільний, але коли хтось когось
визволить — візьме його в неволю.*

Леся Українка

ПРОПОВІДЬ З 1891 р.

Від редакції

Цю проповідь виголосив відомий золотоустий проповідник в Галичині о. д-р Лежигубський до групи емігрантів перед їх виїздом до Канади у 1891 році на головнім дворці у Львові. Оригінальність правопису залишаємо без змін.

Сумна нагода зібрала нас нині, ми зійшлися тут, щоб востаннє розпрощатися в городі князя Льва. Саме мені випало, що я вас, дорогі браття, мушу прощати в імені всіх тих, котрих лишаєте — в імені рідної землиці, котру ваші батьки кістьми засівали і потом своїм зросили, мені теж приходить вас, дорогі браття, благословити на довшу незнану дорогу в новий, чужий світ. Я рад би з цілої душі закликати вас: Не йдіть, браття, чого йдете в чужий край, де люди не розуміють ні вас, ні вашої мови? Чого покидаєте свій рідний край, що його тільки соток літ ваші батьки боронили перед дикими ворогами? Чого покидаєте рідне село, чого покидаєте свою церковцю матір, чого покидаєте рідну батьківську ниву, котра живила ваших дідів? Я рад би до вас так сказати, та не стає відваги у мене, бо знаю, що не добро вас гонить звідси, що не жадоба якихось маєтків, якоїсь пустої слави, але потреба того чорного разового хлібця, щоб ним нагодувати жінку, діти.

О, дорогі браття, я чую той жаль, ту розпуку, що криється у ваших серцях! Я, браття, розумію ваш біль, коли ви востаннє кілька днів тому прийшли до вашої церковці і востаннє клякнули перед святим образом та просили Всевишнього, щоб своєю всемогучою рукою вів вас у незнаний світ. О, я відчуваю ваш сум, який огортає вас нині, коли пригадуєте собі, що ще лиш кілька годин будете на рідній землиці зі своїми людьми. Але сталося, вже ви замкнули двері за собою, нема вже чого вам вертатися, йдіть вперед, ідіть на другу половину землі, працюйте, не зраджуйте нічим! Ідіть, браття, нехай вас Бог провадить, а від мене на дорогу, на вічну пам'ятку, прийміть кілька слів, які запишіть глибоко у вашім серці. Бо це слова, що їх говорю до вас, котрих правдоподібно вже ніколи не побачу, тому вони правдиві і походять зі щирого серця.

Хто з Богом — Бог з ним. Той сам Бог, котрий велів рости дереву коло вашої хати, той сам Бог казав теж рости і великанським деревам у тому краю, до якого тепер йдете. Без

Його відомости ніщо не сталося, ніщо ніколи не станеться, і той Бог вас не покине ніколи. Все вас покине, покинули вас ваші сусіди, покинула родина, покине вас ваш нарід, ваша земля, але Він вас ніколи не покине, чи будете під гарячим сонцем працювати коло поля, чи будете сокирою протинати дикі праліси, щоб видерти кусок землі під засів — Той Бог всюди буде з вами. А це великий, сильний Помічник та Опікун — сильніший від всіх людей, і поміч Його більша від тої, яку би могли дати вам усі земські царі, бо той Бог з нічого сотворив світ, бо то Бог, без відома котрого людини й волос з голови не спаде.

Що тепер судити, дорогі браття, чи добре, чи зле ви зробили, покидаючи рідний край. Ви зробили так, як думали, що буде найліпше. Не нам вас судити. І Він певно не покине тих, котрі з нужди мусіли покинути рідну стріху. Але коли між вами є, сохрани Боже, такі, котрі лиш з жадоби новини, з жадоби маєтку, з бути покидають свій край, нехай знають, що їх Бог благословити не буде, бо вони залишають свій край без потреби, поповнюють гріх проти Бога, котрий їм родитися в нім і в нім свої кости зложити. Вони грішать проти родини, проти свого народу, проти самих себе. Тож як ваша совість чиста, якщо голос вашої совісти каже вам, що ви добре зробили, то будьте певні, що Бог вас не покине, але дасть вам сили і відваги, щоб ви побороли ті тисячні перешкоди, які чекають вас у найближчому часі. Він прикаже вашому ангелові хоронителю, щоб вас вів, як малу дитину, по тій незнаній вам дорозі, і нічого не бійтеся, бо з вами Бог.

Яка-небудь доля вас чекає, пам'ятайте на Бога, пам'ятайте, що перед Його всемогучим оком не вкриється ні одна зла думка, що кожний і найменший проступок мусить бути покараний. Пам'ятайте на того Бога! Випаде вам гірка доля, стратите все, що маєте, кине хвороба вашу жінку, діти, вас самих на смертельне ложе, загляне у вашу хату голод, страшна нужда, може часом гірша, як у рідному краю, бо між чужими, — пам'ятайте, що Він з вами, що Він сильний, могучий і одним словом може зарадити вашому нещастю. То ж не тратьте ніколи надії, хоч би вам і найгірше діялось, бо вбожество, хвороба, смерть — то ще не найбільше лихо в світі.

А якщо пощаститься вам і ви за кілька чи кільканадцять літ станете заможними людьми, то, браття, і тоді не забувайте на Бога, бо Бог дав, Бог може і взяти. Тоді більше як коли вважаєте, щоб через гордість ви не забували на Бога.

О, не без основи я це кажу, бо йдете в край, де може не

почуєте у своїй рідній мові про Бога, де не застанете отця духовного, котрий би вам кожного свята, кожної неділі у вашій рідній мові сказав: Діточки, любіть Бога над усе, а ближнього свого, як самого себе! Там може не застанете нікого, хто би вам пригадав, що нині чи завтра припадає врочисте свято. Там, дорогі браття, може й не почуєте тих гарних церковних пісень, що їх ви привикли змаленька співати у вашій церковці, не почуєте ні прекрасних наших коляд, ні радісної пісні на великодні свята. Там ледве довідаєтесь, коли неділя, свято, і ту святую неділю святкуйте так, як святкували ваші батьки. Батько в родині нехай заступить місце свого священика, нехай у неділю збере свою рідню разом і нехай разом під його проводом просять, щоб Всемогучий Бог не помянув вам ваших гріхів, щоб вам простив їх задля ваших трудів і гіркої праці. А якщо у вашій родині знайдеться один, що вміє читати і знайдеться одна книжка до молення, то нехай той один хоч би він і був наймолодший зі всіх, прочитає молитви, нехай у неділю прочитає Службу Божу, а Бог прийме вашу молитву як благословенне кадило і зішле вам поміч у вашій туземній мандрівці.

Не забувайте ніколи тих наших прекрасних пісень, вони подадуть вам розраду між чужими, вони ваші гадки занесуть до рідного села, вони вам не дозволять забути того, що гарне, що святе, що своє. А якщо колись, що дай Боже якнайскорше, розростеться в численну громаду, то першим вашим спільним добром нехай буде побудований храм Божий і запрошення до нього священика, свого брата, котрий би до вас промовив вашим рідним словом і вів ваші душі до вічного царства.

Це перше і найважливіше для вас. Бо доки не забудете про Бога, доки не стратите святої віри, то нічого вам лякатися, бо ви богачі більш від найбільших у світі, бо в своїм серці маєте найбільший скарб, котрого не купити за всі скарби світа.

Ще другий обов'язок мушу вам вложити на ваше сумління. Йдете між іншим нарід, чужий вам мовою, звичаями й обичаями, між нарід, котрий до вас не схоче застосуватися, але ви мусітимете застосуватись до нього, не він вашої, але ви його мови будете мусіли вчитися. Вчіться її, бо знання ніколи не кривдять, але пам'ятайте на слова: Мово рідна, слово рідне, хто вас забуває, той у грудях не серденько, а лиш камінь має, бо хто матір забуває, того Бог карає. Чужі люди цураються, в хату не пускають... Якщо хочете, щоб вас поважали люди, то поважайте насамперед своє. Бог дав нам рідну мову українську. Бог хоче, щоб ви її плекали,

щоб ви її ніколи не забували і напевно Богові приємніша буде та молитва, котру відмовите у своїй рідній мові. То ж до вас, батьки родин, кличу: Пам'ятайте, щоб ваша дитина, попри мову тамошню, вміла і свою рідну, бо і за це будете здавати рахунок перед Богом, бо мова — то також один з талантів і з неї також треба здавати рахунок. Нехай ніколи батько не відізнеться до дитини в чужій мові, нехай дитина ніколи не стане просити у батька чого-небудь інакше, як своєю рідною українською мовою.

А якщо Бог поблагословить вам, то другим вашим обов'язком, що його ви винні вашому народові, є, щоб ви попри Божий храм побудували школу, як це зробили ваші брати, котрі вже давніше від'їхали, школу, де би дитина вчилася своєї рідної мови. І коли так будете поступати, то ви не страчені для нас, для свого українського народу. Бо хоч нас будуть розділювати сотки миль, то ми будемо завсіди лучитися на одній дорозі, котрою будемо йти спільно, працюючи для нашої святої Церкви, для нашого святого обряду, для нашої дорогої батьківщини. Амінь.

Подав о. Ю. Ковальський,
Бурлінгтон, Онт.
За "Нашою Метою"

ВІДБУВАЮТЬСЯ ПЕРШІ ВСЕУКРАЇНСЬКІ ВИШКІЛЬНІ ПЛАСТОВІ ТАБОРИ

Гантер, Н.Й. (О. Кузьмович). — Тут у чарівних горах Кетскіл, відбуваються від 23-го червня до 6-го липня перші всеукраїнські пластові табори відомі під назвою “Школа Булавних” і “Лісова Школа” призначені для вишколення інструкторів таборів для пластового юнацтва.

Хоча вони проходять вже понад двадцять років кожного літа та мають міжкrajовий характер і є під опікою головного пластового проводу у вільному світі — тим разом можна ці табори назвати справді історичними. Вперше вони зібрали пластову молодь з України і з діаспори в одне та з одною ціллю і тому мають соборницький характер. Завдяки акції пластунів із ЗСА та прихильних пластові громадських організацій і поодиноких громадян, можна було зібрати відповідні фонди на приїзд сюди 16 пластунів і пластунок з України, двоє з Польщі та п'ятеро з

Учасники табору “Школа Булавних” із проводом табору біля УКЦ в Гантері

Аргентині.. Є також пластуни з Німеччини і, як звичайно, з Канади. Разом по обох вишколах таборує 73 особи, враховуючи також проводи вишкoлiв.

Вишкіл “Школа Булавних” відбувається на гостинній від років для пластунів посілості Теофіля та Іванни Куликів, — “Лісова Школа” на власній площі, подарованій їй пластунами-сеньйорами.

Пластунки і пластуни проходять важку фізичну заправу, але рівночасно мають нагоду заслухати ряд гутірок на тему історії та ідеології Пласту, щоб відтак передати своє знання молодшому віком юнацтву.

У неділю, 23-го та 30-го червня пластуни спільно вислухали Служби Божої в УКЦ св. Івана Хрестителя у Гантері, а щирі, теплу проповідь виголосив до них парох о. д-р Іван Фіголь, колишній в'язень советських тюрем і таборів.

В неділю, 30-го червня після Служби Божої пластунки відвідали в мотелі “Ксеня” виставку мистців Едварда, Юрія та Яреми Козаків, а також відкриття виставки мистця Ярослава Вижицького, який разом із дружиною гостив тепло пластунок у своїй посілості, де відбувалася виставка.

В суботу 29-го червня пластунки були гістьми “Лісової Школи”, де відбулася спільна ватра з участю членів Головного Пластового Проводу пл. сен. Ореста Гаврилюка, голови ГПБ, пл. сен. Іванни Ганкевич, головної булавної юначок, пл. сен. О. Кузьмович, голови Крайової Пластової Старшини в ЗСА, та пл. сен. Дарії Якубович, заступниці голови КПС для виховних справ. Комендантом “Лісової Школи” є головний булавний юнаків пл. сен. Петро Содоль, а коменданткою “Школи Булавних” ст. пл. Юлія Шпишка, маючи до помічі пл. сен. О. Кузьмович і пл. сен. Дору Горбачевську, організаторок цих вишкoлiв.

Перша зустріч у спільному таборюванні та вишколі пластунок і пластунів дослівно із двох континентів це ці сильні вузли єднання української молоді, які дають можливість не лише себе добре пізнати серед природи у спільному поборюванні “бур і негод” але також залишать почуття дружби і соборности пластової організації, яка діє вже 80 років на засадах вірності Богові та Україні, помічі іншим і правопорядку, який вимагає повинування проводів.

Участь пластунів з України, де тепер розцвітає Пласт, це перша кладка, яку проклав пластовий провід з діаспори, а в дальшому прийде до широкої виміни пластовою молоддю.

Пластунки і пластуни з України з О. Кузьмович і Оксаною Бачинською, курінною куреня "Ті, що греблі рвуть", організаторами приїзду пластунок

Гості з України і Польщі після закінчення вишколу таборових інструкторів будуть мати нагоду випробувати набуте знання в таборах на терені ЗСА, оглянути Америку і відбутися ще короткий вишкіл юнацьких вояків для зайняття в часі року. Вони як і пластовий провід в ЗСА є глибоко вдячні українській громаді і усім пластовим з'єднанням, які своїми щедрими датками уможливили приїзд цих молодих людей з України для першої близької зустрічі з українською молоддю ЗСА на американському терені.

На Видавничий Фонд ім. Сірого Лева — через К.П.С. в Нью-Йорку вплинули слідуєчі пожертви. Збірка від Куреня "Верховинки" в сумі \$701.40; від Куреня ім. Я. Войнаровського в Клівленді \$100.00.

Щира подяка та належне признання Подругам "Верховинкам" та Друзям "Войнарівцям".

**пл. сен. Микола Зіняк
адмін. Вид. Фонду ім. Сірого Лева**

СТАН ПЛАСТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ СЬОГОДНІ

Сталося! Маємо Вільну Україну. Ну, може ще не зовсім вільну, але вже близько. Існує в ній вже теж і відновлений Пласт. Здавалось би, що всі наші мрії і бажання сповнились і що ми всі повинні бути щасливими і радісними. Але — чи справді? Чи справді ми вже можемо спочити на лаврах?

Бо ж застанемось: як той Пласт в Україні сьогодні виглядає? Які його перспективи? Найважливіше — що ми можемо і що ми повинні робити, щоб йому допомогти? А як сьогодні виглядає ціла наша Пластова Організація в світі, як змінили її недавні події в Україні?

В днях 12-14 жовтня ц.р. відбулись в East Hanover, N.J. збори Конференції Українських Пластових Організацій (КУПО), в яких вперше в історії взяла участь відновлена Пластова Організація в Україні, а теж новостворені Пластові Організації в Польщі й Чехо-Словаччині. В зв'язку із зборами КУПО відбуто теж і заключну сесію Пластового Конгресу Третього. Очевидно, збори КУПО і Конгрес були під знаком тих великих подій, які ми пережили останніми роками, зокрема подій на наших рідних землях.

В цім коротенькім огляді хочу подати деякі обсервації, думки й завваги про сьогоднішній стан Пласту, зокрема в Україні — на основі підсумків Конгресу, як теж на основі моїх власних обсервацій в Україні.

Поперше: як виглядає Пласт в Україні? Як лиш умовини на це дозволили, в різних містах України почали організуватись пластові групи: у Львові, Івано-Франківську, Тернополі, Стрию і інших містах Галичини, а теж в Києві, на Волині і інших містах України. Пласт існував ще в пам'яті людей, як прекрасна молодіжна організація, якої дуже потрібно стало у відновленій Україні, щоб замінити комуністичні піонерські та комсомольські організації. Однак спершу ніхто не знав і не розумів, що саме є Пласт, тож в кожному місті його інакше розуміли: як націоналістично-політичну організацію, як релігійне товариство, як спортивний клуб, тощо.

Не було легко передати молоденьким пластунам в Україні

зрозуміння про суть, ідейні засади і методику Пласту. Але, завдяки добрій волі багатьох пластунів тут і там, зокрема в організації таборів, вишколів, поїздок ітд. на сьогодні пластова ідея таки перещепилась в Україну. Тоді забрало дещо часу, щоб Пласт zorganizувати в одну організацію; треба було аж двоє “установчих зборів”, щоб створити таку організацію і вибрати Краєвий Провід.

Сьогодні Пласт в Україні вже має чимало станиць і дуже багато дітей — більше, як виховників. Хоч виховників вишколюють якнайскоріше, всежтаки їх не вистачає. Можна спостерегти теж брак провідників: дуже важко було вибрати КПС і КПР — всі відмовлялись, ніхто не почував себе на силах, щоб взяти на себе такий відповідальний обов'язок.

Тут, може, й найбільша слабкість Пласту в Україні на теперішній час: відчувається брак людей з ініціативою, людей, які готові брати на себе відповідальність, одним словом: провідників. Комуністична система мала тенденцію взагалі вбивати в людях ініціативу і провідницькі здібності, тож таких людей в Україні сьогодні немає надто багато. А ті, що є, пішли в більш “динамічні” організації, такі, як РУХ, Леви, СНУМ, тощо. І не дивно сьогоднішня революційна доба “закликає до бою”, на барикади, в змагання за волю народу. І більшість природніх провідників зпосеред нашої свідомої молоді пішло туди, де сьогодні “є акція”, а не до Пласту, де — хоч велика ідея і важність справи — але результати не є “намацальні” сьогодні, а покажуться щойно в дальшому майбутньому, коли вихована в Пласті молодь вже доросте і почне перебирати провідні позиції у вільній українській державі,

Немає сумніву, що коли справи в Україні успокояться, коли вже мине революційна доба розбудови власної держави, то багато з цих найбільш провідницьких молодих людей перейде до Пласту. Але покищо є брак таких осіб, як теж брак вишколених виховників взагалі. Як згадано вже було в попереднім параграфі, коли в Івано-Франківську вибирали Краєвий Пластовий Провід, то всі відмовлялись взяти на себе якунебудь відповідальність і дуже важко було підібрати склад КПС і КПР. Ці люди, які вкінці ті обов'язки на себе взяли, зробили це нерадо, під примусом і — можна собі щиро сказати — не всі вони найкраще на ці пости надаються. Це, до речі, стало зовсім очевидним під час зборів КУПО.

Крім того заіснували нажаль ще й інші поважні проблеми,

одна з них це неfortunne встрявання у справи Пласту в Україні різними, непокликаними до цього пластунами з діаспори, зокрема з Канади. Існує, наприклад, пара пластунок, які мозольно працюють, щоб створити в Україні пластову організацію “у свою подобу”, а нетакий, яким він має бути. Ті пластунки хочуть передати Пластові на Рідних Землях не ту пластову ідеологію, яку створили Дрот і інші основоположники Пласту, а якусь викривлену, “змодернізовану” й злібералізовану ідеологію, яку вони самі створили. Це спричинило велику авантюру і дуже неприємну атмосферу на КУПО і тільки дипломатичні маневри Любомира Романкова (Голови ГПБ і виконуючого обов'язки Начального Пластуна) дозволили закінчити ці збори в сякому-такому порядку.

Тож сьогодні, коли ми бачимо відродження Пласту на рідних землях, коли до КУПО прийнято пластові організації з України, з Польщі, з Чехо-Словаччини, і коли б повинна бути поміж нами радість і почуття щастя, — замість цього ми маємо в наших радах (і в діаспори і на Україні) сварки, роздор, незгоду і почування, що не все впорядку.

Чи справді, як деякі люди думають, хтось нас навмисне хоче знищити, бо боїться Пласту, як великої позитивної сили для українського народу?

В кожному випадку, ми “на лаврах” спочити не можемо. Перед нами ще далека й важка дорога, щоб закінчити розбудову Пласту в Україні, щоб завершити нашу програму. Поки це не закінчено — ми мусимо й надалі працювати. В Україні тисячі, сотні тисяч прекрасних українських дітей, які ждуть на Пласт, бо це майбутнє нашого народу.

Поінформований Сіроманець

Єдиний спосіб наблизити майбутнє — це піти йому на зустріч.

Тагар Рабіндранот, Індійський мислитель

Бери з віттаря минулого вогонь — не попіл.

Дж. Джорес, французький державник, філософ і автор

Ті, що не можуть запам'ятати минулого є засуджені його повторити.

Джордж Сантаяма

11-ті ЗБОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

11 жовтня 1991 р. до готелю Рамада в місцевості Іст Гановер в ЗСА з'їхалися делегати, представники Головної Пластової Ради і Головної Пластової Булави та гості на 11-ті збори КУПО.

Офіційне відкриття відбулося в суботу, 12 жовтня, в 10-ій годині ранку. Збори відкрив голова Головної Пластової Булави, пл. сен. Орест Гаврилюк. Він запросив представників країн з їхніми прапорами виступити до переду. Виступили представники Австралії, Аргентини, Великої Британії, ЗСА, Канади та Німеччини.

Пл. сен. О. Гаврилюк привітав всіх присутніх, які потім проспівали Отче Наш і Пластовий Гимн. Після прочитання списку пластунів, які відійшли на Вічну Ватру за останніх три роки, їх пам'ять вшановано однохвилинною мовчанкою.

Вибрано Президію Зборів в такому складі:

Предсідник: пл. сен. Юрій Савицький

Заступники: пл. сен. Омелян Хабурський, ст. пл. Павля Балюк

Секретарі: пл. сен. Олександра Юзенів, пл. сен. Роман Завадович

Перебравши провід Зборів предсідник покликав Голову ГПР, пл. сен. Любомира Романкова виголосити привіт. Пл. сен. Романків підкреслив історичні обставини в яких відбуваються 11 Збори КУПО. Пласт в Україні — не лише мрія, але вже дійсність. Між нами вітаємо представників Крайових Проводів Пласту в Польщі і в Україні, але ми мусимо вкласти багато праці, щоб допомогти Україні стати на належне їй місце. Лише своєю працею, у 80-ліття Пласту, ми зможемо сказати, що ми зробили все що можливо і виконали наші обов'язки, якнайкраще. На закінчення, пл. сен. Романків побажав Зборам успішних нарад.

Наради були успішні. Працювали інтенсивно комісії (деякі до другої години ранку): Резолюційна, Видавнича, Фінансова, Статутова, Верифікаційна, Номінаційна та Конгресова. Окрім того відбулися Великі Ради Скобиного і Орлиного Кругів та Загальний З'їзд УСП. Прийнято до КУПО нових членів: Пласт в Польщі, Пласт в Україні, Пласт в Чехо-Словаччині. Вибрано новий Пластовий Провід: на чолі ГПРади — пл. сен. Любомир Романків, на чолі ГПБулави — пл. сен. Орест Гаврилюк.

Деякі постанови, які були затверджені в наслідок праці комісій: Резолюційної — Збори висловлюють велику радість, що український нарід досягнув свою суверенність та незалежність.

Видавничої — Продовжувати видавати пластові журнали "Готуйсь" і "Юнак", але припинити видавання "Пластового Шляху" на один рік. Редакції журналів залишити в діаспорі, а друк і висилку перенести до країни, в якій це можна буде виконати якнайкраще і найбільш економічно. Продовжувати видавати "В Дорогу з Юнацтвом" і розсилати його всім виховникам в усіх країнах.

Фінансової — Бюджет ГПБ затвердити в сумі \$90.000.00 на рік, з того \$60.000.00 призначити на Пластове Видавництво. Звіти КПСтаршин про стан їхнього членства мусить бути в ГПБ до 31 грудня. На цих звітах будуть процентово базуватися зобов'язання країв до ГПБ. Тому, що в 1992 році "Пластовий Шлях" не буде друкуватися, зобов'язання країв в тому році будуть зменшені пропорційно.

Велика Рада Скобиного Круга вибрала Головного Булавного Юнаків — пл. сен. Петра Содоля і Головну Булавну Юначок — пл. сен. Іванну Ганкевич. Затвердила новий формат юнацьких проб. Змінила назву "карний звіт" на "звіт вияснення". Одобрив деякі зміни у впоряді та посібник впоряду, який буде готовий незадовго. Також вибрала комісію для усучаснення правильника вишколів і ступенів Кадри Виховників в особах: пл. сен. Дарії Якубович, пл. сен. Тані Джулинської та Головних Булавних УПЮ.

Заключна, П'ята Сесія Пластового Конгресу Третього, перейшла під гаслом: "Один Світ — Один Пласт". Конгресова Комісія, на підставі проробленої праці, прийшла до заключення, що всі ідеологічні підстави Пласту вповні відповідають потребам Пласту в теперішній час і не потребують жодних змін. Більшість присутніх підтримала це рішення. Покликана Зборами Постійна Дослідно Плянувальна Комісія слідкуватиме за змінами обставин та в міру потреби рекомендуватиме відповідну дію.

Дуже зворушливою подією під час КУПО, були відвідини Головного Капеляна Українського Пласту для Православного Віровизнання, Патріярха Української Автокефальної Православної Церкви, Мстислава. Він оповів присутнім про деякі труднощі, які він мусить поборювати у змаганні за відновлення УАПЦ в Україні та закликав пластунів бути вірними Пластовим Ідеалам і продовжувати працю в душі єдності і братерства.

14 жовтня 1991 р., 11 Збори КУПО закінчилися і хоч було багато різних поглядів і гострих дискусій — всі роз'їхалися приятелями.

Делегат — Г. Ю.

ПОМЕР д-р ЮРІЙ СТАРОСОЛЬСЬКИЙ — НАЧАЛЬНИЙ ПЛАСТУН

Вашінгтон — Тут у пополудневих годинах дня 21-го жовтня, після довгої недуги помер на 84-му році життя Начальний Пластун д-р Ю. Старосольський, відомий не лише як пластовий, але громадський та науковий діяч.

Д-р Ю. Старосольський — син Володимира і Дарії Старосольських, уродженець Львова, від молодих років був активним пластуном, членом куреня “Лісові Чорти”. У Львові був активним студентським діячем, членом УВО, співредактором пластового журналу “На сліді”, а відтак у воєнних роках редактором молодечого журналу “Дорога”. У Львові він закінчив студії права докторатом. Від 1949 року перебував у ЗСА і поселився у Вашингтоні, де довгі роки очолював Осередок Наукового Товариства Шевченка як його дійсний член. Був професором права Українського Вільного Університету і Українського Католицького Університету в Римі, де викладав на літніх курсах. Автор ряду університетських підручників з ділянки права — німецькою, англійською та українською мовами. Постійно писав на правничі та громадські теми і довгі роки був дописувачем щоденника “Свобода” під рубрикою “Між Капітолом а Білим Домом”. У Вашингтоні працював у Конгресовій Бібліотеці. В 1988 році очолив Крайовий Комітет відзначення 1000-річчя Християнства.

Однак, на першому місці у пл. сен. д-ра Ю. Старосольського завжди була праця з пластовою молоддю. Для неї написав у 1948 році своєрідний підручник п.з. “Велика гра”, який двічі був перевиданий та далі є улюбленою підставовою книжкою кожного пластуна. Після смерти першого Начального Пластуна

проф. Северина Левицького у 1962 році пл. сен. Юрій Старосольський був обраний Начальним Пластуном загальним голосуванням і увійшов в уряд на Ювілейній Пластовій Зустрічі в 1972 році. Від того часу аж до смерти займав цей пост, хоча із-за поганого стану здоров'я у 1990 році попросив про відпустку.

Залишив у смутку дружину Оксану, дочку Анну, що пішла слідами батька, закінчивши правничі студії, сестру Уляну Старосольську та ближчу і дальшу родину, в ЗСА та у Львові, де жив останньо його брат архітект сл. п. Ігор разом зі своєю родиною.

Панахида відбулася у п'ятницю, 25-го жовтня о год. 7:30 вечора в похоронному заведенні Гайнес Ріналді при 11800 Нью Гемпшир аве., Сілвер Спрінг, а похоронні відправи у суботу 26-го в пополудневих годинах на українському православному цвинтарі св. Андрія Первозванного в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж.

За “Свободою”

У СВІТЛУ ПАМ'ЯТЬ ВАСИЛЯ ПАЛІЄНКА 9.04.1926 — 1.07.1991

“Не ввесь я помру ...”
Горацій

Ще так недавно тому стрінув мене Вася Палієнко зі своєю дружиною на бенкеті Братства Дивізійників і каже мені: “Знаєш, Влодку, якось так гарно почуваюсь, якби то мені нічого не бракувало. Аж дивно. Чи неправда, Ганусю” — звернувся він за підтвердженням цього до своєї дружини. І справді, він гарно танцював, не виявляв тоді особлившої втоми, був гордий і щасливий, що Братство відзначило його медалею заслуги на тому самому вечорі. Не знаючи докладно деталей його почувань, я був радий його добрепопечттю, бо з приємністю зв'язувала нас певна суспільна праця у Пласті. Він, перейшовши всі щаблі і функції Пластової гієрархії, 20 років тому, був вибраний головою Головної Пластової Булави (ГПБ). Скоро після цього він запросив мене на розмову й переконував стати референтом видань ГПБ. Не маючи досвіду, я викручувався і відмовлявся, але остаточно він зумів мене переконати й я погодився. Цього я не жалую, бо воно дало мені багато можливостей навчитися багато нових і цікавих речей.

**Св. п. Василь Палієнко тодішній голова
ГПБ, зліва і сл. п. Юрій Старосольський
Начальний Пластун, на великій племінній
раді на "Вовчій тропі" в ЗСА, літом 1980 р.**

Вже перед тим я мав певний досвід співпраці з ним, коли він був головним редактором підручника для виховників і до співпраці в цій ділі запросив і мене опрацювати певні теми. Це була збірна, потрібна у виховній праці з молоддю, книжка. І тому, власне, вислів Горація "Не ввесь я помру" робить певний реальний сенс тим, що залишаються жити на цьому світі.

Історія Пласту говоритиме про дуже успішний період Пласту за головства Васі. Всі пам'ятають його як зрівноваженого, спокійного, ділового та одночасно рішучого підходом до проблем діяльності, а особливше до людей-співробітників. Як людина, він був сумлінним, дружнім, працьовитим і звичайно оптимістично наставленим. Забагато просити когось, щось допомогти виконати, він не любив і не хотів. Родина знає його як мудрого голову, розсудливого добрягу, вирозумілого і чутливого мужа, доброго батька для дітей. Він і родина дуже постраждали

по передчасно померлій доні Маріянці. Цю невимовну втрату та болючу до розпачі скорботну батьківську тугу за донею він сховав глибоко у своєму серці і самотньо у тишині власних почувань леліав про потойбічну зустріч з нею.

Вася, так мені чомусь здавалося, мав у собі, чи над собою, якусь невимовну авреолу чогось незвичного, вдумливого, гарного, певного сенсу якоїсь "заслуженості". Ця авреола надавала його особовості якоїсь важливості, авторитету. Можливо критерієм цього погляду була свідомість і знання, що його покійний батько був заслуженим високим старшиною, що поляг за волю нашого народу під Бродами, до якого його сини Василь і Павло ставилися так лояльно і з любов'ю. Вася був добрий як і його добра і ласкава покійна мати, яку він і родина любили та глибоко шанували. Тому недивно, що почувши несподівано сумну вістку про його відхід у засвіти, — зійшлося так багато членів Пласту, друзів-військовиків, приятелів і взагалі громадянства. Співав тужливо хор. Були отці обох віровизнань. Похорон був повитий сумом, тугою, але величавий, бо справді Вася ввесь не помер!...

Між нами він житиме у спогадах як гарна і "ціла" людина, як військовик, як заслужений пластовий провідник, ЛЧ, висококваліфікований і провідний інженер, друг, добрий муж і люблячий батько. Він житиме у споминах і гідно виконаних ділах, у співпраці, любові, усмішці задоволення і вдячності за чини для нашої спільноти, в його розумних бесідах на різних вишколах, таборах, зустрічах, а передусім у чепурній книжці "Підручник Зв'язкового", якої він був головним редактором. Він житиме у своїх дітях і внуках, а перед усім він буде жити довго у почуваннях родини, а особливше у скорботному серці його люблячої дружини Ганусі, яку він так щиро любив і нею турбувався. Вона як і син Петро з родиною напевно заступатимуть його гідно в родині і українській спільноті.

А я, Василю, звітую Тобі в останнє, що й надалі виконую мою функцію у пластовому видавництві, тепер редактором Пластового Шляху, до якого понад 20 років тому Ти, як голова ГПБ, заохотив і запросив мене. Дякую Тобі за все від усіх нас у видавництві і взагалі від всього пластового братства.

Вічна Тобі пам'ять!

Володимир Соханівський